

Икономически профил

Община Враца



юни, 2016 г.

Съдържание

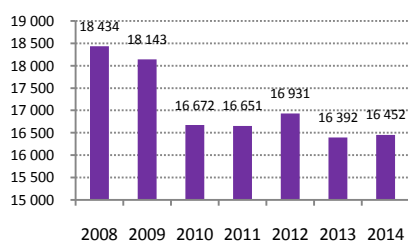
Резюме.....	3
1. Макроикономически профил.....	7
1.1. Секторна структура на местната икономика.....	7
1.2. Местни предприятия.....	9
1.3. Икономическа активност в община Враца.....	9
1.4. Произведена продукция, оборот и нетни приходи на нефинансовите предприятия ..	10
Произведена продукция.....	11
Оборот.....	11
Нетни приходи.....	12
1.5. Инвестиции.....	13
Разходи за придобиване на ДМА.....	13
Преки чуждестранни инвестиции.....	14
Европейски средства.....	15
2. Профил на работната сила в община Враца.....	17
2.1. Демография.....	17
2.2. Образование.....	20
2.3. Пазар на труда.....	27
Работна сила.....	27
Заетост.....	28
Заплати.....	30
Безработни лица.....	32
Свободни работни места.....	33
3. Инфраструктура.....	34
4. Перспективи за развитие на Община Враца.....	36
Приложения.....	38

Резюме



Икономиката на община Враца формира около 0,6-0,7% от националната икономика. **Общината се характеризира с изявен индустриален профил**, като преработващата промишленост е отрасълът с най-голям дял от близо 1/3 в местната икономика. Транспортът, складирането и пощите също са важна част от местната икономика с дял от около 12%. Това се дължи най-вече на няколко компании за вътрешен и международен транспорт, работещи в община Враца. Селското, горското и рибното стопанство е другият относително важен отрасъл на местната икономика, който расте бурно след кризата от 2008-2009 г. Туризмът също се развива добре последните години, макар и все още да играе второстепенна роля в местната икономика.

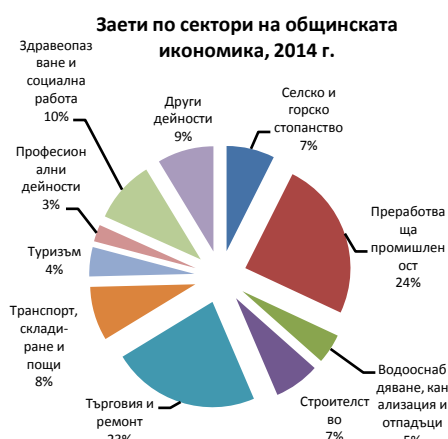
Заети в нефинансовите предприятия в община Враца, бр.



Структурата на местната икономика се променя значително след световната икономическа криза от 2008-2009 г. Рецесията в община Враца през 2009 г. е значително по-дълбока отколкото свиването на националната икономика, а възстановяването на общината е по-трудно и по-неубедително в сравнение с това на страната.

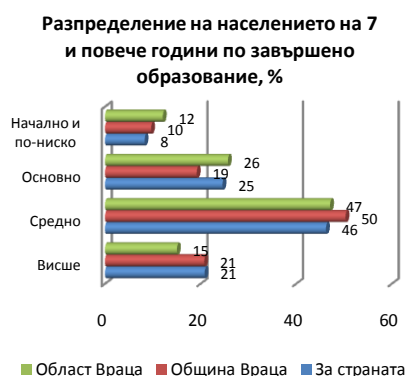
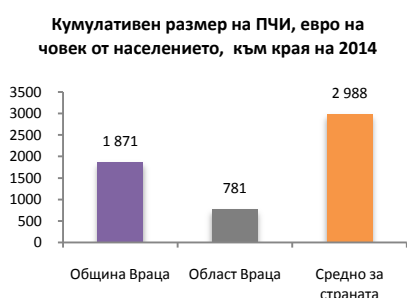
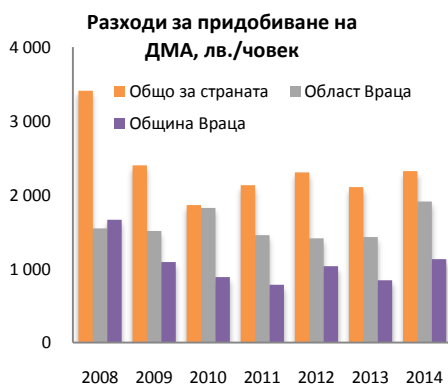
Промишлеността и строителството понесат тежък удар от кризата - продукцията и оборотите се свиват, а значителен брой работни места са закрити. Въпреки започналото възстановяване на заетостта през 2014 г., броят на заетите в общината през 2014 г. е 16 452 или с около 2 000 души под пред-кризисните си нива.

Към 2014 г. **близо половината от работещите в общината са съсредоточени в преработващата промишленост (24%) и търговията (23%).** Здравеопазването, транспортът, строителството, селското и горското стопанство ангажират болшинството от останалите работещи в общината.



Както и преди, така и след кризата, **инвестиционната активност в община Враца изостава** както от областните, така и от средните за страната нива. Последните години единият от основните показатели за инвестиции – разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на глава от населението – остава над два пъти по-нисък от този за страната.

Подобно на картината за цялата страна, инвестициите в общината все още не успяват да се върнат на предкризисните си нива. Разходите за дълготрайни материални активи през 2014 г. са с около 40% по-ниски от нивото си през 2008 г.



Общината изостава и в привличането на чуждестранни инвестиции. Въпреки това, в рамките на областта, община Враца е най-атрактивната дестинация за чужди инвестиции, като около 95% от всички инвестиции в областта се насочват именно към общината. На човек от населението, преките чужди инвестиции в общината са 1871 евро към края на 2014 г. или над два пъти повече от инвестициите на човек в областта. Основната част от ПЧИ в областта и в общината са в промишлеността. Другите сектори, привлекли значителни по размер ПЧИ, са търговията, ремонтните дейности и туризмът, както и селското, горското и рибното стопанство.

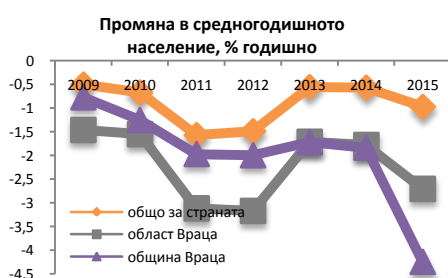
Община Враца се характеризира с интензивно усвояване на европейски фондове, което до известна степен компенсира спада на инвестиционната активност след кризата. Към края на 2015 г. общината показва по-добро от средното усвояване на европейски средства към 2015 г. – 86 млн. лева или 1 287 лева на човек спрямо 1 108 лв. средно за страната.

Общинската администрация на Враца се нарежда като бенефициентът с най-много изплатени средства на територията на община Враца, като основната част е усвоена по проекта за воден цикъл на общината. След общинската администрация, най-много европейски средства са разплатени на Агенция „Пътна инфраструктура“ за довършването на обходния път на град Враца. Циментовият завод Холсим пък е най-големият частен бенефициент на еврофондове в общината. Другите две частни компании, които се нареждат сред 5-те най-големи бенефициенти на европейски средства, са Лесто Продукт и Вега ОЗ, които реализират проекти за технологични модернизации.

Профилът на работната сила в община Враца от гледна точка на завършеното образование е сходен с този за страната като цяло. **Най-висок е делът на хората със средно образование – 50%** от тези над 7 години според последното преброяване (през 2011 г.). 21% пък са тези с висше образование, 19% – с основно, а 10% - с начално и по-ниско. Що се отнася до тези с основно образование, то делът им дори е по-нисък в общината, отколкото на национално ниво, което е за сметка най-вече на повече среднисти. Последното показва една **относително благоприятна образователна структура на местното население** от гледна точка на трудовия пазар, предвид това, че икономическата активност и заетост сред хората със средно образование е далеч по-висока отколкото сред тези с основно.



Брой ученици в план-приема на системата на професионалното образование за 2015/2016 г. в община Враца



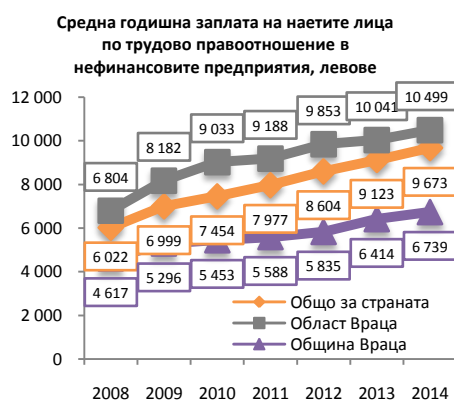
Предвид индустриалния профил на общинската икономика, не е изненада и че средните са относително по-висок дял от местното население спрямо средните за България стойности.

Общината има добри традиции в средното професионално образование, но през последните години се наблюдава спад на интереса на учениците към такова образование за сметка на хуманитарните и природо-математическите профили. Докато през 2008 г. 37% от всички завършващи средно образование са били от професионални гимназии, към 2015 г. този процент спада до 26%. В същото време делът на завършващите средно образование с хуманитарен профил се повишава от 5% на 13% за периода, а на тези с природо-математически профил – от 21% на 27%. Възможно обяснение за това преориентиране може да търси в загубата на позиции на индустрията в местната икономика след кризата, спада на качеството на професионалното образование в страната и относително по-високата безработица сред завършилите професионални гимназии (8% спрямо 3% за завършващите СОУ и 1% за завършващите профилирани гимназии).

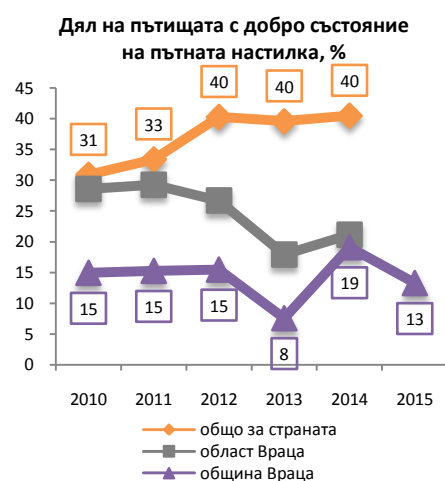
Като цяло, около ¼ от зрелостниците са с професионална подготовка, други ¼ - с природоматематически профил. Останалите са с хуманитарен профил (13%), технологичен профил (12%), чужди езици (13%), изкуства (7%) и др. **В професионалните гимназии най-голям е делът на бъдещите кадри за ресторантьорството и производството на храни – готвачи, хлебари-сладкари, ресторантьори.** През последните години над ¼ от завършващите с професионална квалификация са именно в тези направления, докато заетите в ресторантьорството и хотелиерството са около 1% от заетите в икономиката на общината. Очевидно общинската образователна система произвежда кадри не само за местната икономика и е един от факторите, които стоят зад нетната емиграция на млади хора от общината. Донякъде в противовес на тези тенденции, двата филиала на висши учебни заведения в общината успяват да задържат част от младежите, които избират да учат за педагози и медицински персонал.

Нетното изселване от община Враца е основното предизвикателство пред развитието на общината. Съчетано с ниска раждаемост, то води до бързо застаряване на населението. Макар и делът на хората в трудоспособна възраст в община Враца все още да е по-висок от средния в страната, той бързо намалява. Делът на децата до 15-годишна възраст е по-нисък от средните за страната, което внася задълбочаване на негативните

демографски тенденции в бъдеще.



Предвид това, че безработицата в общината е около 10% или сходна със средната в страната, относително ниските доходи остават основен фактор за изселването от общината. Заплатите в община Враца са значително по-ниски както от тези в областта, така и от тези в страната. По последни данни, те са с около 30% по-ниски от средните заплати за областта и с 36% по-ниски от средните за страната. Заплатите в общественния сектор изпреварват значително тези в частния, като най-високите заплати са във финансовия сектор и в здравеопазването.



След кризата се наблюдава чувствителен спад на свободните работни места в промишлеността, макар и секторът да остава сред тези, които обявяват най-много работни места. Другите сектори, които традиционно набират персонал в общината, са търговията, образованието и строителството.

Добавена стойност на нефинансовите предприятия по факторни разходи, % от всички, 2014



От гледна точка на инфраструктурата, Враца е в относително благоприятно положение, което обяснява и доброто развитие на транспортния бизнес в общината. Два европейски коридора минават през област Враца, което създава транспортни връзки както с ключови български, така и с европейски градове. Проблем е липсата на автомагистрала, която да минава през областта. Като сериозен недостатък на инфраструктурата може да се изтъкне сравнително ниското качество на пътните настилки в община. Инвестициите в подобряването ѝ биха били от ключово значение за бъдещото развитие на общинската икономика.

Като цяло, перспективите пред развитието на общината зависят до голяма степен от овладяването на негативните демографски процеси. **Промислеността най-вероятно ще остане структуроопределящ отрасъл на община Враца** в дългосрочен план. Секторът има добри перспективи за развитие, включително и заради значителните инвестиции в промишлеността на община Враца последните години. Другият отрасъл, който се развива положително през последните години, е туризмът - както заради увеличаване на капацитета на туристическата база, така и заради по-големия интерес от местни и чуждестранни туристи. Транспортът също е отрасъл с добри позиции в общината и силно представяне последните години. Добрите традиции в професионалното образование в тези направления също подкрепят бъдещото развитие на тези отрасли.

1. Макроикономически профил

1.1. Секторна структура на местната икономика

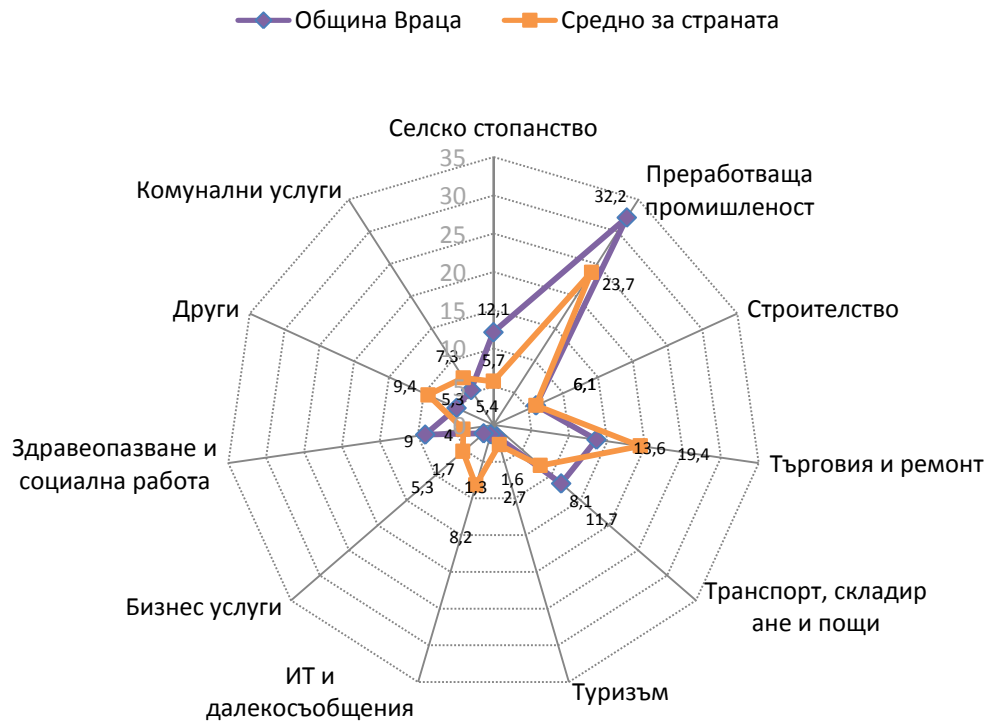
Икономиката на община Враца се отличава с изявен индустриален профил. Преработващата промишленост е отрасълът с най-голям дял от близо 1/3 в местната икономика, според данните за добавената стойност на местните нефинансови предприятия. Селското, горското и рибното стопанство също заема относително висок дял в сравнение със средните за страната стойности.

Структурата на местната икономика се променя значително след кризата от 2009 г. Преработващата промишленост свива дела си почти наполовина и тази негативна тенденция контрастира с развитието на националната икономика и факта, че експортно-ориентираната преработваща индустрия послужи като мотор на следкризисното възстановяване. В същото време, „селското, горското и рибното стопанство“, както и „транспортът, складирането и пощите“ и „търговията и ремонтните дейности“ бележат истински бум в местната икономика през последните години. ИТ индустрията и аутсорсингът на бизнес услуги, които се развиват бързо в национален план, все още остават слаборазвити на територията на община Враца.

Икономиката на община Враца има дял между 1/4 и 1/3 от областната икономика и около 0,6-0,7% от националната икономика на база на добавената стойност по факторни разходи на нефинансовите предприятия за периода 2008 - 2014 г. За разлика от болшинството други области в страната, административният център на област Враца не е водещият икономически център в областта. Причината за това е ядрената централа в гр. Козлодуй, която има национално значение и чийто мащаб от гледна точка на произведена продукция, стойност на продажбите и брой на заетите е значителен и превръща община Козлодуй в икономически център на областта.

Икономиката на община Враца се отличава с изявен индустриален профил. Преработващата промишленост е отрасълът с най-голям дял от близо 1/3 в местната икономика, според данните за добавената стойност на местните нефинансови предприятия за 2014 г. За сравнение, преработващата индустрия заема далеч по-малък дял от около 24% в страната. Според броя на заетите за 2014 г., сред водещите предприятия на преработващата промишленост в община Враца се нареждат Холсим (производство на цимент), заводът за металорежещи машини ЗММ и металургичният завод Центромет. В общината работят и няколко големи производителя на текстил и облекла – РБО, Чимбидиум и Вратица Враца, както и такива от хранително-вкусовата промишленост – Лалов и Вачев (месни продукти) и СД Дигант - Димитров и Григоров (хляб и тестени изделия).

Добавена стойност на нефинансовите предприятия по факторни разходи, % от всички, 2014



Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Селското, горското и рибното стопанство също заема относително висок дял от местната икономика в сравнение със средните за страната стойности. Делът на селското, горското и рибното стопанство в община Враца е 5,7% или над два пъти по-висок от този за страната. Основен принос за това има Северозападното държавно предприятие, което е регистрирано в община Враца и отговаря за стопанисването на държавния горски фонд и дърводобива в Северозападния район.

Транспортът, складирането и пощите също са важна част от местната икономика с дял от около 12%. Това се дължи най-вече на три компании за вътрешен и международен транспорт, работещи в община Враца - Интертранс, Спътник-96 и Ташев Транс. Строителството, от своя страна, заема дял от около 6% в общинската икономика, като водещото строително предприятие на територията на общината е Пътстройинженеринг. Здравеопазването и социалната работа също имат относително висок дял в местна икономика (около 8%), като причината е в Комплексния онкологичен център в общината, както и в МБАЛ „Христо Ботев“. В същото време, туризмът, който е основен отрасъл в редица общини, играе относително второстепенна роля за икономиката на община Враца, като заема дял от под 2% в нея. Все пак, трябва да се отбележи, че между 2009 и 2014 г. този отрасъл бележи растеж. За ръста му може да се съди както от броя на пренощуващите лица, които се увеличават почти двойно спрямо 2008 г. и достигат около 24 000 през 2014 г., така и от реализираните нощувки, които нарастват повече от два пъти до над 48 000 през 2014 г. Приходите от нощувки в местата за настаняване също нарастват значително – с около 57% спрямо 2008 г. до 1,33 млн. лева за 2014 г.

Структурата на местната икономика се променя значително след кризата от 2009 г. Най-сериозната промяна се наблюдава при преработващата промишленост, която свива своя дял в

местната икономика почти наполовина – от около 58% през 2008 г. до 32% през 2014 г. Тази негативна тенденция контрастира с развитието на националната икономика и факта, че експортно-ориентираната преработваща индустрия послужи като мотор на следкризисното възстановяване.

В унисон с тенденциите на национално ниво, строителството свива своя дял в икономиката на община Враца след спукването на „балона“ в сектора през 2009 г. Така, от вторият най-голям отрасъл на местната икономика през 2008 г. с дял от над 8%, към 2014 г. строителството се смъква до 5-то място с дял от около 6%. В същото време, селското и горското стопанство бележи истински бум в местната икономика последните години, като увеличава своя дял от около 1% през 2008 г. до 12% през 2014 г. Транспортът, складирането и пощите, както и търговията и ремонтните дейности също бележат бурно развитие в община Враца след кризата и удвояват своя дял между 2008 и 2014 г.

Местната икономика обаче изостава от някои положителни тенденции на развитие, които се наблюдават в други части на страната през последните години. Два отрасъла, които бележат сериозен ръст както на продукцията си, така и на заетите в страната през последните 2-3 години – ИТ индустрията и аутсорсингът на бизнес услуги – все още остават слаборазвити на територията на община Враца. Така например, докато ИТ и далекосъобщенията заемат дял от около 8% в икономиката на страната, те имат дял от едва 1% в общинската икономика. Сходно е положението и на т.нар. бизнес услуги, които включват в себе си целия спектър от аутсорсинг на професионални дейности.

1.2. Местни предприятия

Подобно на случващото се в страната, след началото на кризата в община Враца се закриват много малки, средни и големи предприятия, а делът на микропредприятията се увеличава. Тази тенденция е логично следствие от масовите съкращения в периода 2009-2011 г. и преориентирането на част от загубилите работа към собствен или семеен бизнес.

Структурата на местната икономика от гледна точка на големината на предприятията е аналогична с тази на националната икономика – 2 904 или 89,9% от общинските нефинансови предприятия са микро предприятия с до 9 заети, 6,6% - малки (с между 10 и 49 заети), 1,3% - средни (50-249 заети) и едва 5 предприятия или 0,2% от всички предприятия са големи (с над 250 заети). Подобно на тенденциите в страната, кризата от 2009 г. води до закриване на малки, средни и големи предприятия за сметка на увеличение на микро предприятията. Тази тенденция е логично следствие от масовите съкращения в периода 2009-2011 г. и преориентирането на част от загубилите работа към собствен или семеен бизнес.

1.3. Икономическа активност в община Враца

Рецесията в община Враца през 2009 г. е значително по-дълбока, а възстановяването през следващите години е по-трудно и по-неубедително, отколкото в националната икономика. Нещо повече – община Враца **навлиза във втора рецесия** през 2013 г. Въпреки това, благодарение на последвалото възстановяване и висок растеж през 2014 г., още същата година общинската икономика успява да надхвърли предкризисното ниво на брутният си продукт и да преодолее последствията от кризата.

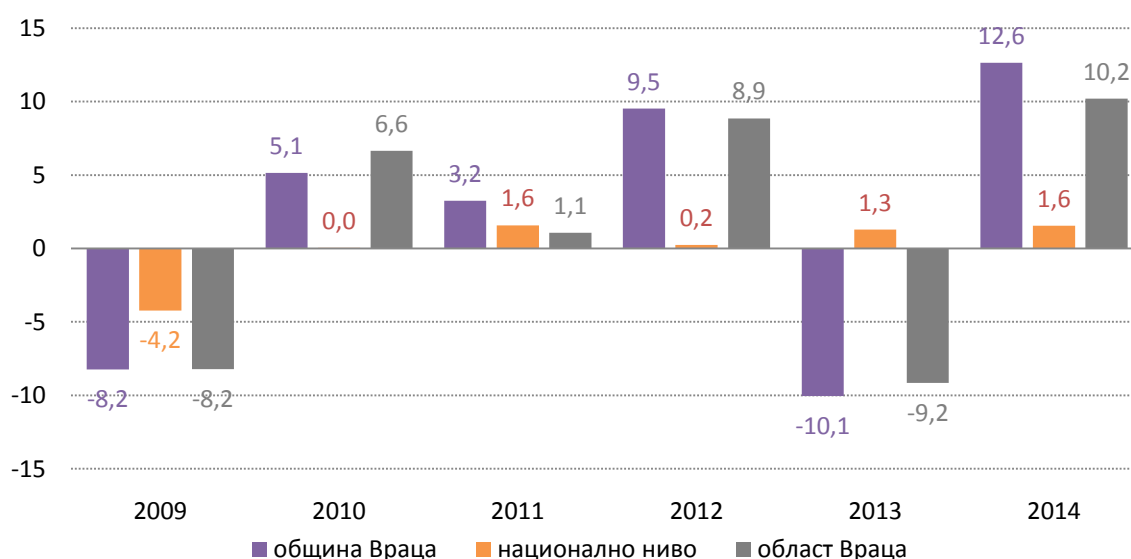
Икономическо развитие на община Враца през последните години до голяма степен следва това на страната като цяло, макар и да се наблюдават някои отлики. Както и на национално ниво, основните показатели за икономическата дейност в община Враца бележат рязък спад с настъпването на кризата през 2009 г. Това, което прави впечатление, обаче, е следното:

- Рецесията в община Враца през 2009 г. е значително по-дълбока, отколкото свиването на националната икономика през същата година;

- Възстановяването на икономиката на община Враца е по-трудно и по-неубедително в сравнение с това на страната;
- За разлика от националната икономика, община Враца навлиза във втора рецесия през 2013 г.

За обема на местната икономика и за нейното развитие можем да съдим от областния брутен вътрешен продукт и от показателите за дейността на нефинансовите предприятия. Поради липса на общински данни за brutния вътрешен продукт, като приближение за обема на общинската икономика може да се използва делът на областния брутен вътрешен продукт, който отговоря на броя заети в общината спрямо общия брой заети в областта.

Ръст на БВП за страната, област Враца и община Враца, %



Източник: НСИ, изчисления на ИПИ за реалния ръст на областния и общинския БВП

Изчислен по този начин, обемът на общинската икономика е около 1% от националната и около 50% от областната икономика през 2014 г. Така полученният общински брутен вътрешен продукт показва много по-сериозно свиване на местната икономика през 2009 г. спрямо това на страната. В постоянни цени от 2008 г., рецесията в община Враца е почти два пъти по-дълбока от националната, като brutното производство реално се свива с 8,2% спрямо 4,2% за страната. Макар и в периода между 2010 и 2012 г. икономиката на община Враца да бележи положителен растеж в реално измерение, през 2013 г. следва нов спад на местната икономиката с около 10%. Благодарение на последвалото възстановяване и висок растеж през 2014 г., още същата година общинската икономика успява да надхвърли предкризисното ниво на brutния си продукт и да преодолее последствията от кризата. Същата динамика с две рецесии в рамките на последните седем години (2008-2014 г.) се наблюдава и в областната икономика.

1.4. Произведена продукция, оборот и нетни приходи на нефинансовите предприятия

Въпреки тежкия удар на кризата върху преработващата промишленост в община Враца, този отрасъл продължава да има най-голям дял в произведената продукция към 2014 г. Другите основни отрасли по този показател са транспортът, складирането и пощите; селското, горското и рибното стопанство и търговията и ремонта. Прави впечатление, че през последните години структурата на местната икономика става по-балансирана. Въпреки ръста на продукцията в

редица отрасли, обаче, общата произведена продукция в община Враца все още остава под нивата си преди кризата.

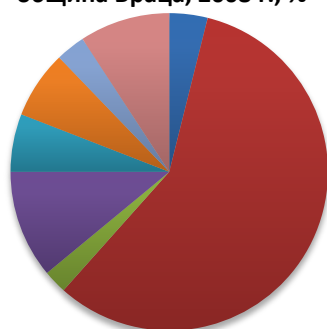
Сериозният ефект от кризата върху общинската икономика се вижда и от оборотите и нетните приходи на нефинансовите предприятия. През 2009 и 2010 г. оборотите бележат сериозен спад, но от 2011 г. показват устойчива тенденция на възстановяване и вече се приближават до предкризисните си нива.

Произведена продукция

Въпреки тежкия удар на кризата върху преработващата промишленост в община Враца, този отрасъл продължава да има най-голям дял в произведената продукция към 2014 г. – около 37%. Другите основни отрасли от гледна точка на дела им в произведената продукция са транспортът, складирането и пощите – 15,9%, селското, горското и рибното стопанство – 11,8%, търговията и ремонта – 9,0%, здравеопазването и социалната работа – 5,7% и строителството – 5,6%. Прави впечатление, че през последните години структурата на местната икономика става по-балансирана, както заради намалението на произведената продукция на преработващата индустрия и строителството вследствие на кризата, така и заради увеличената продукция на няколко отрасли, които се развиват с високи темпове след кризата – транспорта, складирането и пощите; търговията и ремонта; селското, горското и рибното стопанство; здравеопазването и социалната работа; водоснабдяването, канализацията и управлението на отпадъци.

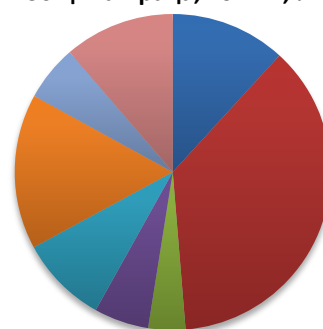
Въпреки ръста на продукцията на тези отрасли, обаче, общата произведена продукция в община Враца все още остава под нивата си преди кризата, като през последните 4 години (2011-2014 г.) показва относително стабилизиране на средно ниво от 628 млн. лева на година. За сравнение, в последната година преди кризата, 2008 г., произведената продукция достига 773 млн. лева. В същото време страната като цяло към 2014 г. е загърбила кризата и вече надхвърля през-кризисното си ниво на произведена продукция. В този смисъл, кризата за община Враца има по-трайни и по-дълбоки последствия отколкото за по-голямата част от икономиката.

Произведена продукция от нефинансовите предприятия в община Враца, 2008 г., %



- Селско, горско и рибно стопанство
- Преработваща промишленост
- Водоснабдяване, канализация и управление на отпадъци
- Строителство
- Търговия и ремонт
- Транспорт, складиране и пощи
- Здравеопазване и социална работа
- Други

Произведена продукция от нефинансовите предприятия в община Враца, 2014 г., %



Източник: НСИ

Оборот

Сериозният ефект от кризата върху общинската икономика се вижда и от оборотите на нефинансовите предприятия. През 2009 и 2010 г. оборотите бележат сериозен спад, но от 2011 г. показват устойчива тенденция на възстановяване и вече се приближават до предкризисните

си нива. При оборотите също се вижда отчетливият срив на преработващата промишленост и на строителството, който е и основната причина за спада на оборотите на предприятията в общината след началото на кризата.

За разлика от тенденциите на национално ниво, два бързорастящи отрасли последните години все повече губят почва в община Враца. Това са създаването и разпространението на творчески продукти и далекосъобщенията, където се включва ИТ индустрията, и професионалните дейности, към които се причислява аутсорсингът на различни бизнес услуги. Оборътът и на двата сектора е далеч по-нисък през 2014 г. спрямо 2008 г., съответно с 37% и 48%. Същата негативна динамика за двата отрасли се наблюдава и при произведената продукция.



Източник: НСИ

Нетни приходи

Подобно на оборотите на нефинансовите предприятия, нетните приходи също се свиват чувствително през 2009 и 2010 г. и след това плавно се възстановяват като към 2014 г. доближават предкризисните нива. Докато през 2008 г. близо половината от нетните приходи на нефинансовите предприятия се генерират от преработващата промишленост, то техният дял се свива до малко над 1/4 от всички нетни приходи през 2014 г. В същото време търговията и ремонтните дейности се превръщат във водещ отрасъл според приноса им към нетните приходи, като допринасят с около 1/3 от всички нетни приходи в местната икономика. Както и при другите ключови показатели за нефинансовите предприятия, и тук се вижда ясно както негативната динамика при строителството и професионалните дейности след 2009 г., така и паралелният ръст на транспорта, складирането и съобщенията, селското, горското и рибното стопанство и здравеопазването.

Що се отнася до строителството, неговият низходящ тренд след 2009 г. е повсеместен за цялата страна и не представлява изненада. В същото време, обаче, нетните приходи в професионалните дейности и научните изследвания на национално ниво, вече превишават предкризисните си нива и това е един от отраслите, които растат с бърз темп и създават заетост след кризата. За разлика от тези положителни тенденции в по-голямата част от страната, в община Враца (а и в областта като цяло), нетните приходи на този бранш остават близо два пъти по-ниски спрямо стойността си преди кризата, макар и да нарастват през 2014 година.

1.5. Инвестиции

Инвестиционната активност в община Враца изостава както от средните за страната стойности, така и от тези за област Враца. Последните години единият от основните показатели за инвестиции – разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на глава от населението – остава над два пъти по-нисък от този за страната. Подобно на картината за цялата страна, инвестициите в общината все още не успяват да се върнат на предкризисните си нива. Най-големият спад в инвестициите се наблюдава при разходите за придобиването на машини, оборудване и апаратура. През 2014 г. първото им място е изместено от инвестиции в транспортни средства.

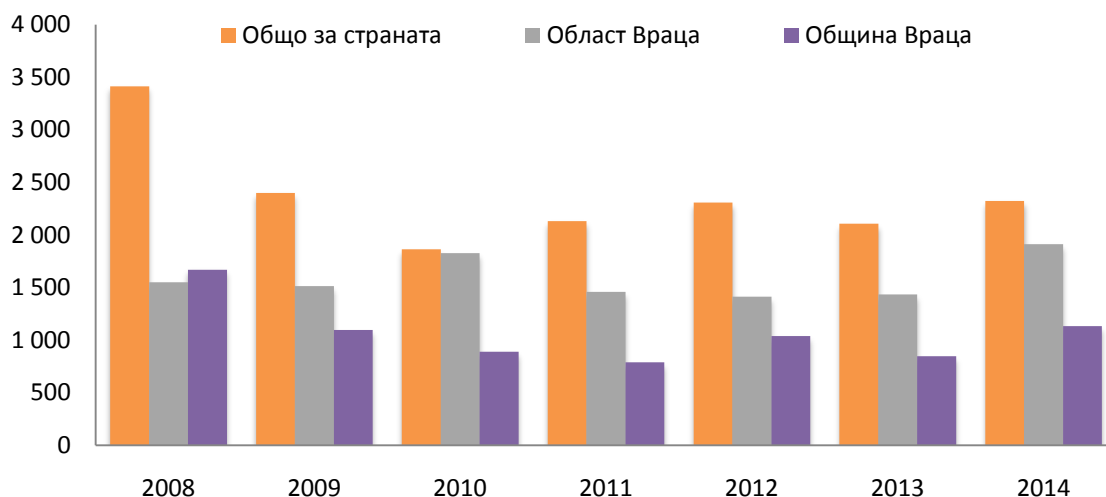
Основната част от преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в област Враца пък са именно в община Враца. На човек от населението, ПЧИ в общината са над два пъти повече от инвестициите на човек в областта, но изостават от средните стойности за страната. Основната част от тях са в промишлеността. Като цяло кризата от 2009 г. води до отлив на ПЧИ както в общината, така и в област Враца.

Европейските средства също са един от основните източници на инвестиции след кризата. До края на 2015 г. общо усвоените средства от бенефициенти в община Враца са 86 млн. лв., а спрямо населението общината показва по-добра степен на усвояване спрямо средното за страната ниво. Общинската администрация на Враца се нарежда като бенефициентът с най-много изплатени средства по оперативните програми в рамките на общината.

Разходи за придобиване на ДМА

Инвестиционната активност в община Враца изостава както от средните за страната стойности, така и от тези за област Враца. Последните години единият от основните показатели за инвестиции – разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на глава от населението – остава над два пъти по-нисък от този за страната. През 2014 г. разходите за придобиване на ДМА в община Враца са били 79 млн. лева или около 23% от всички разходи за ДМА в областта. На глава от населението разходите за ДМА в общината са 1133 лева през 2014 г., спрямо 1912 лева за областта и 2324 лева за страната.

Разходи за придобиване на ДМА, лв./човек

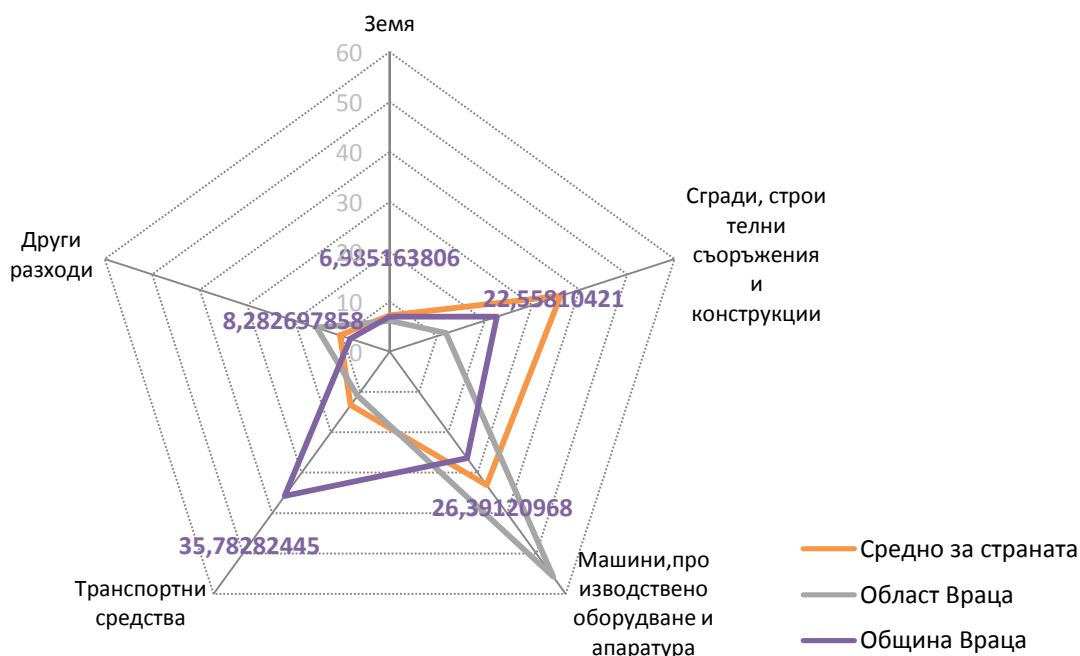


Източник: НСИ

Подобно на картината за цялата страна, инвестициите в общината все още не успяват да се върнат на предкризисните си нива. Разходите за дълготрайни материални активи през 2014 г. са с 38% по-ниски от нивото си през 2008 г. Най-големият спад в инвестициите се наблюдава при разходите за придобиването на машини, оборудване и апаратура, които са 4 пъти по-ниски през 2014 г. спрямо 2008 г., достигайки 21 млн. лева. Около наполовина по-ниски от предкризисното си ниво пък са инвестициите в сгради, строителни съоръжения и конструкции – близо 18 млн. лева. За разлика от периода до 2008 г., когато основната част от инвестициите в общината е насочена към машини, съоръжения и апаратура, най-много инвестиции през 2014 г. са направени за транспортни средства (около 28 млн. лева).

Повечето видове инвестиции според техния състав намаляват след кризата. Изключение от тази негативна тенденция правят инвестициите в земя в общината Враца, които, макар и да остават относително ниски (около 5,5 млн. лева през 2014 г.), се увеличават повече от 2 пъти през 2014 г. спрямо 2008 г.

Разходи за придобиване на ДМА, % от всички, 2014 г.



Източник: НСИ

Преки чуждестранни инвестиции

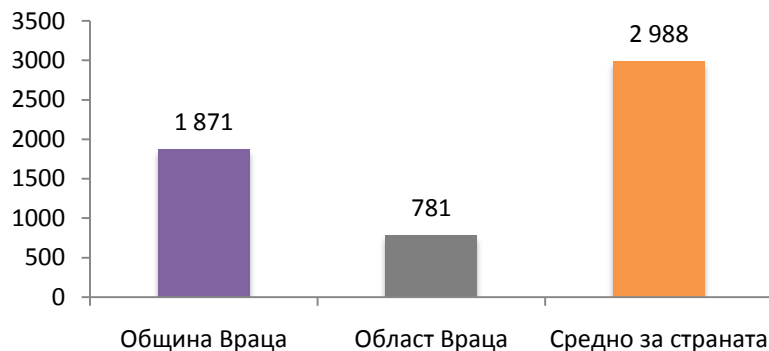
Основната част от преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в област Враца са именно в община Враца. Към края на 2014 г., кумулативният размер на ПЧИ в община Враца е 130,5 млн. евро спрямо 138,1 млн. евро за областта, т.е. реално в останалата част от областта ПЧИ са по-малко от 8 млн. евро. На човек от населението, ПЧИ в общината са 1871 евро към края на 2014 г. или над два пъти повече от инвестициите на човек в областта (781 евро). Все пак, ако се сравни със стойностите на ПЧИ средно за страната, община Враца изостава в привличането на чужди инвестиции. Към края на 2014 г. страната е привлякла 2987,5 евро на човек, което е значително повече от размера на чуждите инвестиции в община Враца.

От тях е видно, че основната част от ПЧИ в областта (а най-вероятно и в общината) са в промишлеността – 122,3 млн. евро или около 89% от всички инвестициите към края на 2014 г.

Другите основни сектори, привлекли значителни по размер ПЧИ, в областта са търговията, ремонта и туризмът – около 11,1 млн. евро към края на 2014 г., както и селското, горското и рибното стопанство – около 3,4 млн. евро.

Както и в останалата част от страната, кризата от 2009 г. води до рязко намаление на притока на ПЧИ в България, а в някои части на страната – дори и до отлив. Община Враца, както и област Враца, са пример за второто явление, а именно – нетен отлив на чуждестранни инвестиции след 2009 г. и съответно намаление на кумулативния размер на инвестициите в годините след кризата.

Кумулативен размер на ПЧИ, евро на човек от населението, към края на 2014 г.



Източник: НСИ

Поради съображения за конфиденциалност, данни за разпределението на ПЧИ по сектори в общината почти липсват. Предвид това, че около 95% от чуждите инвестиции в област Враца са именно в общината, обаче, може да се добие добра представа за разпределението на ПЧИ по сектори в общината на база на областните данни, които са далеч по-пълни. От тях е видно, че основната част от ПЧИ в областта (а най-вероятно и в общината) са в промишлеността – 122,3 млн. евро или около 89% от всички инвестиции към края на 2014 г. Другите основни сектори, привлекли значителни по размер ПЧИ, в областта са търговията, ремонтът и туризмът – около 11,1 млн. евро към края на 2014 г., както и селското, горското и рибното стопанство – около 3,4 млн. евро.

Както и в останалата част от страната, кризата от 2009 г. доведе до рязко намаление на притока на ПЧИ в България, а в някои части на страната – дори и до отлив. Община Враца, както и област Враца, са пример за второто явление, а именно – нетен отлив на чуждестранни инвестиции след 2009 г. и съответно намаление на кумулативния размер на инвестициите в годините след кризата. ПЧИ в областта намаляват с 12% спрямо 2008 г. до 138,1 млн. евро. В общината също се наблюдава спад последните години, като спрямо 2011 г. (най-ранната, за която има данни) кумулативният размер на ПЧИ към края на 2014 г. се свива с 4,5%, т.е. нетният отлив между 2012 и 2014 г. е 6,2 млн. евро.

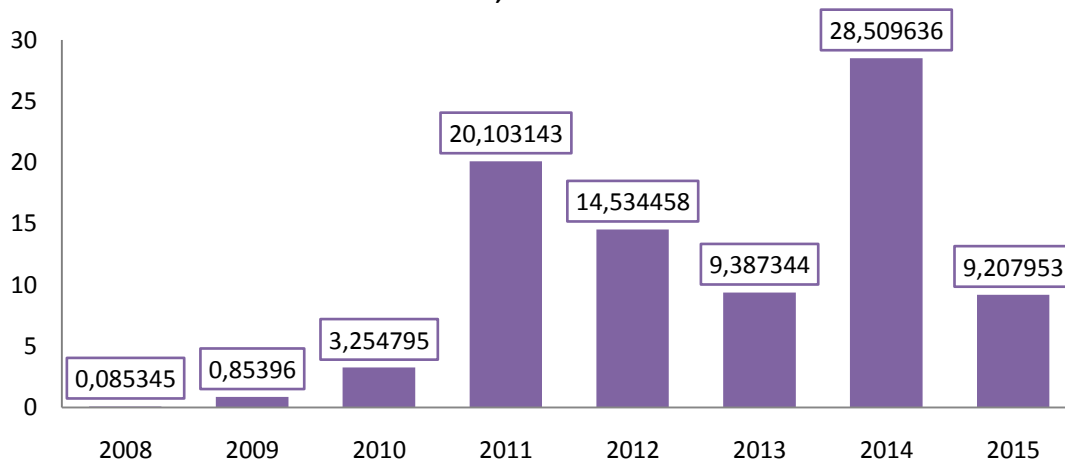
Европейски средства

Европейските средства са основен източник на инвестиции в голяма част от страната след кризата, като в редица територии европейските фондове в известна степен успяха да компенсират резкия спад на частните инвестиции след 2009 г. Общо усвоените средства от бенефициенти в община Враца в рамките на предишния програмен период (2017-2013 г.) е 85,94 млн. лева към края на 2015 година. Тук трябва да се отбележи, че реалното усвояване,

т.е. разплащане по проекти, започва през 2008 г., а разплащането по проектите беше възможно да продължи до две години след края на програмния период, до края на 2015 г.

Спрямо населението към края на 2015 г., усвоените европейски фондове в община Враца са 1 287 лева на човек от местното население. Това показва по-добра степен на усвояване на европейски средства спрямо средното за страната ниво от 1 108 лева на човек към края на 2015 г.

Усвоени европейски фондове от община Враца за периода 2008-2015 г., млн. лв.



Източник: eufunds.bg, изчисления на ИПИ

Подобно на тенденциите в цялата страна, първата половина от програмния период се характеризира с относително нисък интензитет на усвояването на европейски средства в община Враца. Значително по-висок обем разплащания се наблюдава от 2011 г. нататък, като пикът е достигнат през 2014 г. – 28,5 млн. лева.

Топ 10 на бенефициентите на европейски фондове в община Враца

	Бенефициент	Изплатени европейски фондове, лв.
1	Община Враца	66 987 643
2	Агенция "Пътна инфраструктура"	11 530 080
3	Холсим (България) АД	2 575 106
4	Лесто Продукт ЕООД	757 421
5	"Вега ОЗ" ООД	636 497
6	"Интелигентни системи за сигурност" ООД	323 960
7	Семков-2001 ЕООД	297 027
8	ЕТ "Кам-Никола Стойков"	256 771
9	РИОСВ Враца	234 977
10	"Новаинвент" ЕООД	221 094

Източник: www.eufunds.bg

Общинската администрация на Враца се нарежда като бенефициентът с най-много изплатени средства по оперативните програми в рамките на общината. До края на 2015 г. усвоените от общинската администрация средства от европейските фондове са 67 млн. лева, като основната част от тази сума е усвоена по проекта за воден цикъл на общината – 46,9 млн. лева към края на 2015 г. Този проект към момента е със статут „временно спрян“, като плановете на общината са да се търси финансиране за довършването му от новия програмен период. Останалата част от средствата за общината са финансирани проекти в сферата на социалните услуги, санирането на общинските училища, оборудване на онкологичния център в общината, градското развитие, туризма, сметосъбирането и подготовката за новия програмен период.

След общинската администрация, най-много европейски средства в община Враца са разплатени на Агенция „Пътна инфраструктура“ за довършването на обходния път на град Враца – 11,5 млн. лева. Циментовият завод Холсим е най-големият частен бенефициент на еврофондове в общината – 2,6 млн. лева, които е инвестирал средствата в покупка на машини и оборудване за „иновативна система за нарязване, дозиране, транспорт и оползотворяване чрез изгаряне на сортирани твърди битови отпадъци“. Другите две частни компании, които се нареждат сред 5-те най-големи бенефициенти на европейски средства в общината, са Лесто Продукт и Вега ОЗ, които са спечелили проекти за технологични модернизации.

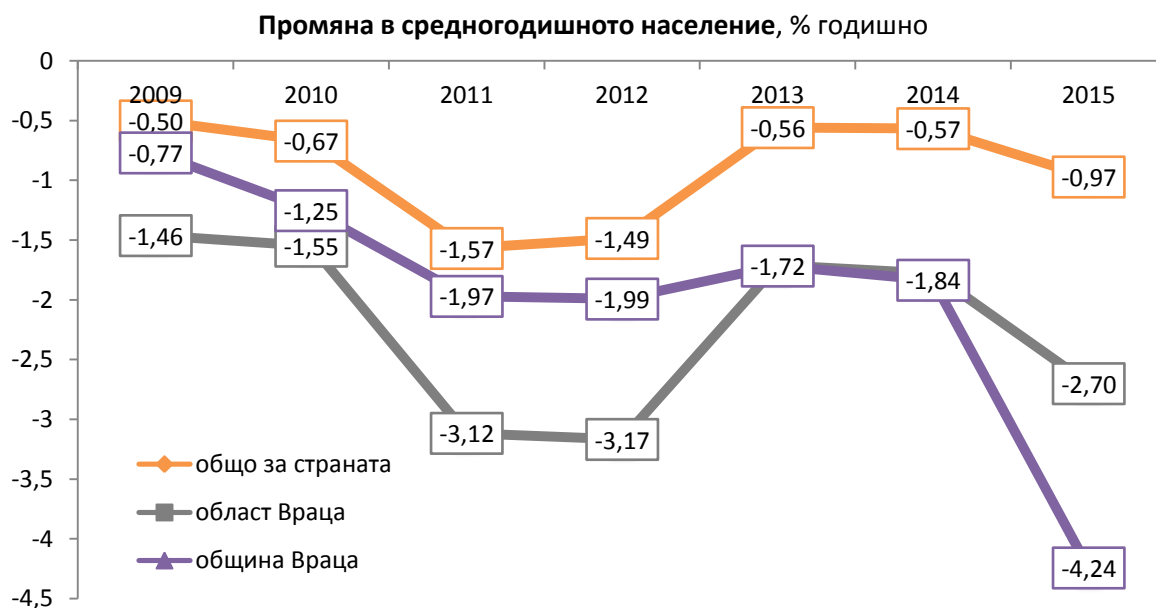
2. Профил на работната сила в община Враца

2.1. Демография

Основно предизвикателство пред социално-икономическото развитие на общината са негативните демографски процеси. Ниската раждаемост и интензивното изселване водят до бързо застаряване на населението. Макар и делът на хората в трудоспособна възраст в община Враца все още да е по-висок от средния в страната, той бързо намалява.

Демографската ситуация в община Враца следва тенденцията на намаляване на населението в цялата страна. Спадът в броя на жителите в общината, обаче, е близо двойно по-висок в сравнение с общото намаляване през последните години, а през 2015 г. общината рязко се отдалечава от средната за страната динамика. Към края на 2015 г. в общината живеят 66 788 жители, което е с над 13% под стойността към края на 2008 г., когато населението е 76 791 човека. За същия период населението общо за страната се е стопило с малко над 6%.

Въпреки по-бързото намаляване на населението в общината в сравнение с общото в страната, демографските процеси в община Враца като цяло са по-малко негативни от тези в областта, където населението се свива с 15% през 2015 г. в сравнение с 2008 г. Единствено през 2013 и 2014 г. намаляването на населението в областта се изравнява с това в общината, а през 2015 г. намаляването на населението на областта (-2,7%) е по-бавно от това на общината.

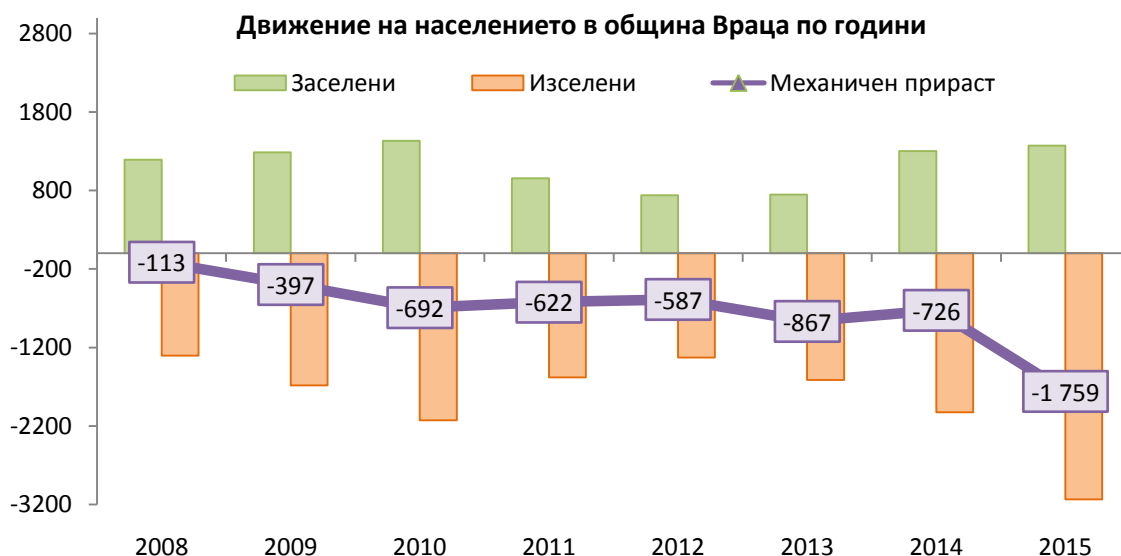


Източник: НСИ

По-бързото намаляване на населението в община Враца в сравнение със средните стойности за страната произтича както от сравнително по-ниския естествен прираст, така и от по-неблагоприятния механичен прираст на населението.

През 2015 г. в общината са се родили малко над 500 деца, докато починалите са два пъти повече. Освен това, докато през 2015 г. родените в страната намаляват с 15% в сравнение с 2008 г., а в областта – с 19%, намалението в община Враца е с 27%. При починалите тенденцията между общината и страната също е различна – през 2015 г. спрямо 2008 г. както в страната (-0,4%), така и в област Враца (-7%) броят на умрелите намалява, докато в община Враца се увеличава (+1%).

За периода 2008-2015 г. от общината са се изселили 14 795 човека, а са се заселили 9 032. Тенденцията също е негативна. През 2015 г. заселените са с 15% повече в сравнение с 2008 г., но изселените нарастват с повече от 140%, като най-големият ръст е именно през 2015 година, когато изселените са 1 106 души или 55% повече спрямо 2014 г.

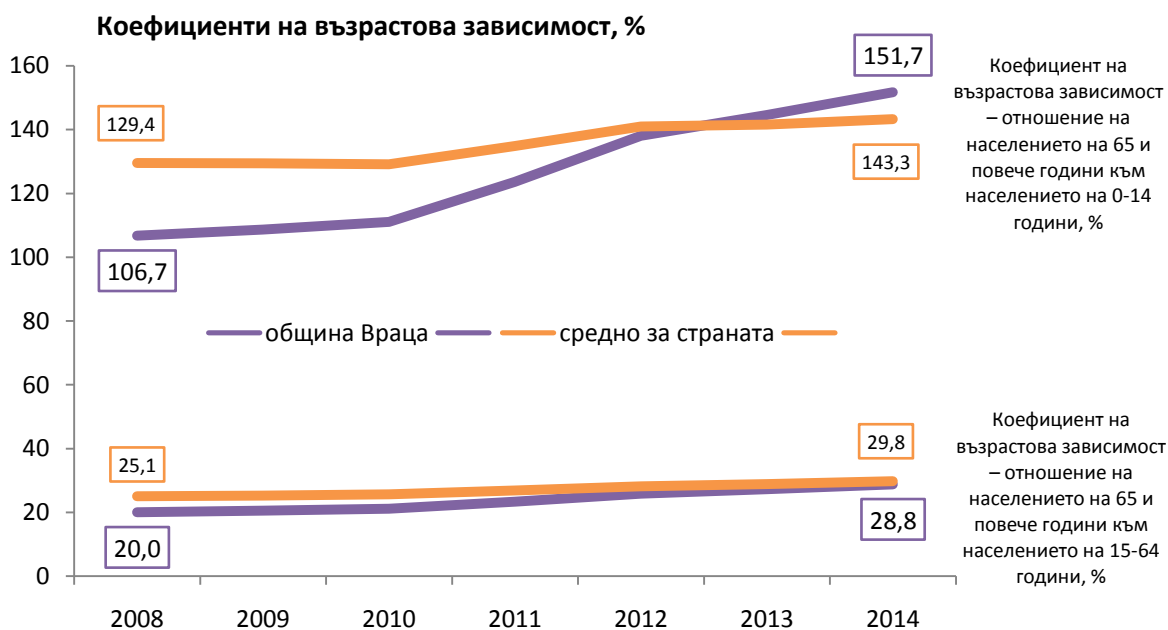


Източник: НСИ

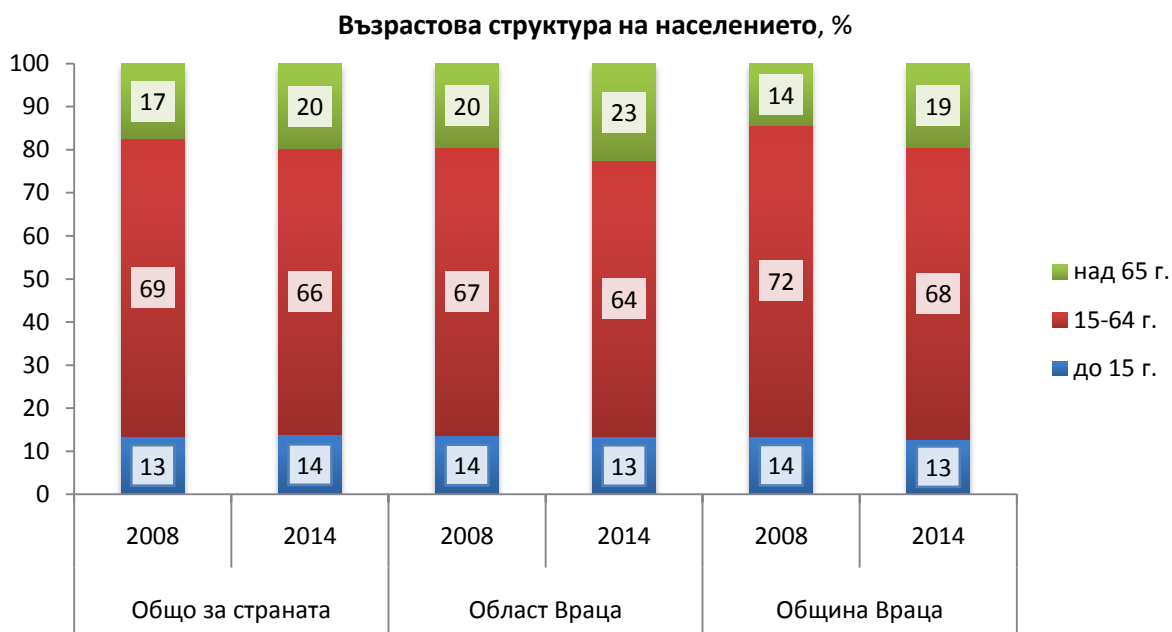
Тези процеси стоят и зад бързото застаряване на населението в общината. Делът на децата е по-нисък от средните стойности за страната, а тенденцията е още по-тревожна. Докато през 2008 г. възрастовата зависимост в общината е по-благоприятна от тази в страната, през 2014 г., след няколко години на значително по-бързо намаляване на естествения прираст на населението, община Враца започва да изостава сериозно.

Докато през 2008 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0-14 години в община Враца е 106,7% и е с 23 п.п. по-нисък от този в страната, до 2014 г. той се повишава до 151,7% или с над 8 п.п. по-неблагоприятен от средната стойност в страната. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към населението на 15-64 години в общината също се влошава, макар и да остава малко по-благоприятен от този в страната - разликата между двата коефициента през 2008 г. е над 5 п.п. в полза на общината, но до 2014 г. тя се стопява до 1 п.п.

Коефициентите на възрастова зависимост показват колко възрастни хора се падат на децата и съответно на работоспособното население, т.е. показва степента на застаряването на населението. В община Враца ниската раждаемост води до бързо влошаване на съотношението между деца и възрастни – докато през 2008 г. броят на децата и възрастните е бил почти равен, в момента на едно дете се падат около 1,5 възрастни. В общината все още има повече хора в трудоспособна възраст (15-64 г.) като дял от населението, но и техният дял намалява по-бързо от средното намаление в областта и в страната. Ниската раждаемост обаче вечае задълбочаване на негативните демографски тенденции в близко бъдеще.



Източник: НСИ



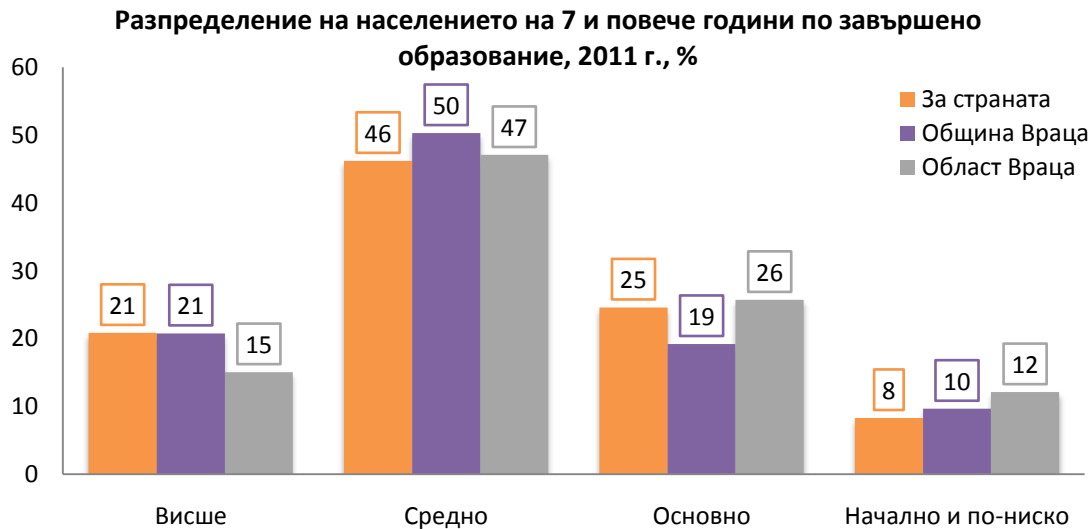
Източник: НСИ

Всъщност, най-голямото намаление на населението е именно при населението 15-25 години, където спадът е с 35% или с над 3 500 човека от 2008 г. до 2014 г. Подобно на тенденциите в страната, все повече хора в общината избират да живеят в градовете. За периода 2009-2014 г. делът на населението в градовете в страната, в областта и в общината нараства с 2 п.п. спрямо 2008 година. През 2014 г. 82% от населението на община Враца е в градовете при 80% през 2008 година.

2.2. Образование

Като цяло, профилът на работната сила в общината показва сходно със средното за страната разпределение според степените на образование. Намалването на учениците в общината е продиктувано от общото застаряване на населението. През последните години се забелязва пренасочване на интереса на учениците в средното образование към хуманитарния и природоматематически профил за сметка на обучението в професионалните училища. Двата филиала на висши учебни заведения в общината успяват да задържат част от младежите, които избират да продължат образованието си и да учат за педагози или за медицински персонал.

Профилът на работната сила в общината показва сходно със средното за страната разпределение според степените на образование. Най-висок е делът на хората със средно образование – 50% от тези над 7 години според последното преброяване (през 2011 г.). 21% пък са тези с висше образование, 19% – с основно, а 10% - с начално и по-ниско. Що се отнася до тези с основно образование, то делът им дори е по-нисък в общината, отколкото на национално ниво, което е за сметка най-вече на повече среднисти. Последното показва относително благоприятна структура на местното население от гледна точка на трудовия пазар, предвид това, че икономическата активност и заетост сред тези със средно образование е далеч по-висока отколкото сред тези с основно. Все пак, в община Враца тези с начално и по-ниско образование са малко по-голям дял сравнено с дела им в страната.



Източник: НСИ

В община Враца училищната мрежа се състои от 21 училища. Очаквано, областният център съсредоточава най-големия брой на учебни заведения и обучаващи се в областта.

Учебно заведение	Брой
Начални училища	3
Основни училища	6
Средно общообразователни училища	5
Спортно училище	1
Природо-математическа гимназия	1
Езикова гимназия	1
Професионални гимназии	3
Помощно училище	1
Общо	21

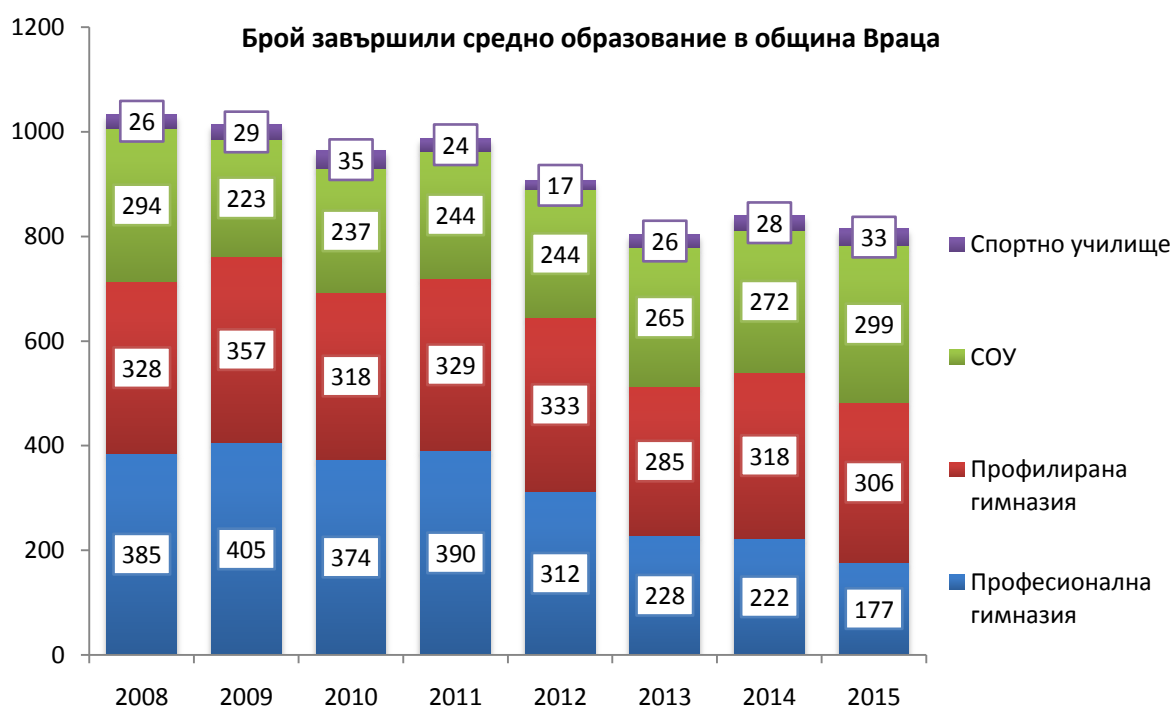
Източник: РИО Враца

През учебната 2014/2015 г. в общината се обучават общо 8 360 ученици и 774 студенти, а общият им брой представлява 46% от обучаващите се в областта. Въпреки че учениците намаляват през годините, основно заради цялостното намаление на население, учениците в общината намаляват по-бавно от тези в областта. Докато за периода 2009-2015 г. обучаващите се в областта намаляват с 13%, намалението в община Враца е 11% или 1 700 ученика. Това означава, че в следващите години община Враца ще продължи да има превес в подготвянето на млади кадри за пазара на труда в рамките на областта. В сравнение със страната, обаче, където обучаващите са с 6% по-малко през учебната 2014/2015 в сравнение с 2008/2009 г., в община Враца спадът на учащите е двойно по-висок. Тази разлика е вследствие на изселването от област и община Враца и особено – напускането на по-млади хора, които търсят професионална реализация в големите градове в страната и съответно спад на раждаемостта и децата. Ако тази тенденция се запази, община Враца няма да бъде достатъчно конкурентна в сравнение с по-развити общини в страната, в които има повече завършващи и по-млада работна сила.

Намалението на броя на учениците в община Враца е най-голямо в общообразователните училища (-887 ученици) и в професионалните училища и гимназии (-809 ученици) през учебната 2014/2015 г. в сравнение с 2008/2009 г.

Наред с намалението на учениците намалява и броят на преподавателите в средното образование, което показва адаптиране на системата към по-ниската раждаемост и брой на децата, подлежащи на образование. За периода 2009-2015 г. преподавателите са със 100 по-малко или близо 20% намаление. Наблюдава се и застаряване на преподавателите – от 47 г. средна възраст през 2009 г. до 49 г. през 2015 г.

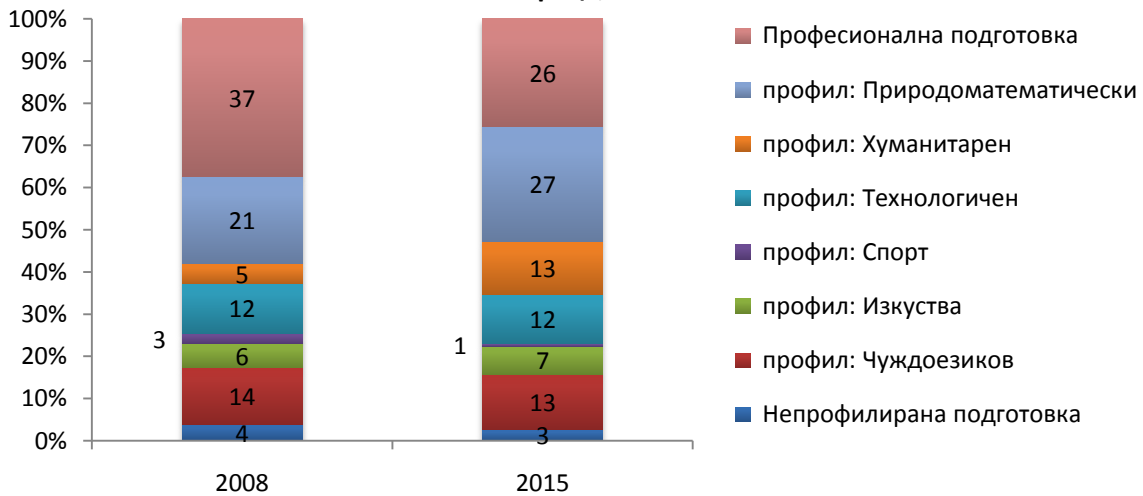
През годините, с намаляването на населението и в частност на децата, броят на завършилите също се свива. За периода 2008-2015 г. завършилите средно образование в община Враца намалява с над 20%. Най-големият спад е при завършилите професионални гимназии, след като една гимназия е закрыта, две се сливат, а интересът към някои от паралелките е спаднал дотам, че те не могат да бъдат сформирани.



Източник: РИО Враца

През 2015 г. спрямо 2008 г. делът на завършилите с професионална подготовка от всички завършващи средно образование намалява с 11 п.п. (от 37% до 26%), а този на завършилите с природо-математически и хуманитарен профил се увеличава съответно с 6 процентни пункта (от 21% до 27%) и 8 процентни пункта (от 5% до 13%). През 2015 г. завършилите с природоматематически профил вече са най-многобройни – 223 човека, следвани от завършващите с професионална подготовка – 210. Двойно по-малко пък са завършващите с чуждоезиков (108), хуманитарен (103) и технологичен (95) профил. Тъй като в България най-силно се усеща недостигът на кадри в индустрията, обучаващите се в системата на професионалното образование са изключително важни за развитието на икономиката. Тенденцията за намаляване на работната сила с професионална квалификация и профилът на икономиката на общината (включително все още сравнително неразвеният пазар на услуги) ще се отрази негативно на развитието на общината и привличането и разширяването на бизнеса в общината.

Завършили средно образование според вида на подготовката в община Враца, %



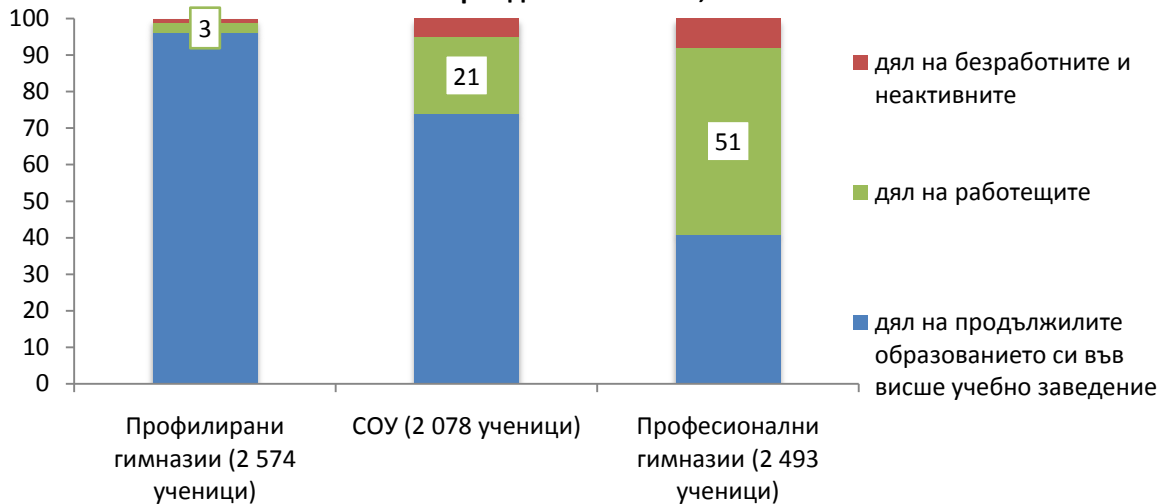
Източник: РИО Враца

От завършилите средно образование най-голям е броят на работещите сред тези, които са завършили професионалните гимназии в общината – 51% или около 1 300 човека за периода 2008-2015 г. За сравнение, само 3% от завършилите профилирани гимназии и 21% от завършилите СОУ в същия период работят, а най-голям дял от завършилите такива гимназии продължават образованието си във висше учебно заведение.

Това още веднъж показва, че професионалното образование е най-директната връзка между младежите и пазара на труда. В същото време делът на безработните и неактивните сред завършилите професионални гимназии в общината е относително по-висок спрямо завършилите другите видове гимназии – 8% при 5% за завършилите СОУ и 1% за тези от профилираните гимназии. Нещо повече, делът на тези, които са се реализирали по придобитата специалност от професионалното образование, е относително нисък - 2/3 от работещите след завършване или общо 1/3 (34%) от завършилите с професионална квалификация са се реализирали по придобитата професионална квалификация¹.

¹ Измерено чрез дела на завършилите професионално образование, които са се реализирали на пазара на труда на позиция, изискваща съответната професионална квалификация след една година по данни на учебните заведения

Реализация на завършилите средно образование в община Враца в периода 2008-2015 г., %



Източник: РИО Враца

Причина за относително ниския дял на реализация по придобитата професионална квалификация е несъответствието на професионалните направления, по които се обучават учениците и нужните кадри на пазара на труда. Красноречив пример за подобно разминаване е броят на кадрите в „хотелиерството и ресторантьорство“². През последните години над ¼ от завършващите с професионална квалификация в общината са именно в тези направления, докато заетите в тази икономическа дейност са около 1% от заетите в икономиката на общината. През настоящата учебна година план-приемът в системата на професионалното образование пък предвижда кадрите, обучаващите се в „хотелиерство и ресторантьорство“, да са 1/3 от всички (125 от общо 394), които ще започват да се обучават за придобиване на квалификация в община Враца. Тоест след 5 години преобладаващата част от придобилите професионална квалификация ще са в сферата на ресторантьорството. В цялата област пък план-приемът предвижда 26% от новоприетите през 2015 г. да се специализират в това направление.

² Останалите професионални направления с голям брой ученици не биха могли толкова категорично да се разпределят в една или друга икономическа дейност.

Брой ученици в план-приема на системата на професионалното образование за 2015/2016 г. в община Враца



Източник: МОН

Друга основна слабост на професионалното образование може да се търси в липсата на практическа подготовка на завършващите, която по-лесно да им осигури работа в реалния сектор. Този проблем не е специфичен за общината, а е характерен за цялата система на професионалното образование в страната.

В отговор на липсата на подготвени кадри в редица професионални направления се полагат усилия за въвеждане на образованието чрез работа. Към момента и трите професионални гимназии в община Враца вече са [подписали](#) предварителни договори с различни фирми и през следващата учебна година (2016/2017) системата на дуалното обучение се очаква да заработи ефективно. Професиите, за които ще започне дуалното обучение, са строителство и облицовки в Професионалната гимназия "Димитраки Хаджитошин", машини с цифрово програмно управление и микропроцесорна техника в Професионалната техническа гимназия, както и производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия и производство на месо, месни и рибни продукти в Професионалната гимназия по търговия и ресторантьорство.

Целта е все по-голяма част от завършващите професионално образование да получат адекватни умения, за да се включат ефективно на пазара на труда и да отговорят на търсенето на кадри.

Все пак най-голяма част от завършващите средно образование продължават обучението си във висше учебно заведение. По данни на РИО Враца, подадени от училищата, 75% от завършилите в общината през 2015 г. или 613 от общо 815 завършили се насочват към ВУЗ.

Завършващите имат възможност да продължат образованието си в два филиала на висши учебни заведения в общината. Това са филиалът на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, който предлага няколко специалности в направление „Педагогика“ и филиалът на Медицински университет-София, който обучава студенти по специалностите „Медицинска сестра“, „Акушерка“ и „Трудотерапия“.

През 2015 г. в двата филиала учат общо 744 студента и техният брой постоянно се увеличава през последните няколко години. През 2015 г. завършилите ВУЗ във Враца са 123, което показва, че по-голямата част от завършващите средно образование в общината се насочват за

продължаващо образование извън рамките на общината. Въпреки това, възможността завършващите средно образование да продължат образованието си в общината, както и възможността да се привличат студенти от други общини и области, влияе положително на качеството и достъпа до млада и образованата работна сила в общината.

Качеството на предлаганото обучение и връзката му с пазара на труда в двата филиала може да се анализира чрез Рейтинговата система на висшите училища в България на Министерството на образованието и сравнението на висшите учебни заведения, които имат филиали във Враца с други университети, които предлагат обучение по същите специалности. Все пак трябва да се отбележи, че Рейтинговата система не дава отделни резултати за филиалите, а общ резултат за всеки университет, в който се включва и оценката за филиалите.

Медицински университет – София (гр. София и Враца)

През 2015 г. направление „Здравни грижи“ на Медицински университет – София дели първото място по общ резултат заедно с медицинските университети в Плевен и Варна от общо шестте университета, които имат направление „Здравни грижи“ и се изследват от рейтинговата система. Въпреки това направление „Здравни грижи“ на Медицински университет – София е с най-нисък резултат по показателя „Реализация и връзка с пазара на труда“.

Най-ниският резултат на Медицински университет – София по отношение на реализацията на завършилите, въпреки че разликите не са значителни, е обусловен от следните индикатори:

- Едва 68,51% от завършилите Медицински университет – София в направление „Здравни грижи“ се реализират по придобитата специалност³ при 88,01% от завършилите в направление „Здравни грижи“ в Тракийски университет.
- 35,63% от завършилите планират професионална реализация в града или областта, в която се намира тяхното висше училище (т.е. София или Враца)⁴ при 55,21% в Медицински университет – Варна.
- Безработицата⁵ при завършилите това направление е 2,31%, което поставя направлението и университета в това му направление на 73-то място по най-ниска безработица сред общо 354 направления в различните университети. В направление „Здравни грижи“ най-ниска е безработицата при завършилите в Медицински университет – Плевен – 1,30%.
- Осигурителният доход⁶ на завършилите го е 759,15 лв. при най-висок в това направление в Медицински университет – Варна (788,48 лв.).

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ (Велико Търново и Враца)

³ Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование или заемащи длъжност по призвание, сред осигурените лица, завършили професионалното направление в съответното висше училище през предходните 5 години по данни на НОИ и АдминУни. Лицата на граждански договор, самоосигуряващите се лица и земеделските производители не са взети предвид при изчислението.

⁴ Процент на студентите, планиращи своята професионална реализация в града или областта, където се намира тяхното висше училище, от всички студенти в професионалното направление в съответното училище. Данните са получени от социологическо проучване сред студенти.

⁵ Процент на официално регистрираните безработни сред завършилите през предходните 5 години професионалното направление в съответното висше училище по данни от НОИ и АдминУни.

⁶ Среден месечен осигурителен доход на завършилите професионалното направление в съответното висше училище през предходните 5 години по данни от НОИ и АдминУни.

Филиалът на Великотърновския университет във Враца включва направленията „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по ... (различни учебни предмети)“. Спрямо изследваните съответно 8 и 9 университета, предлагащи тези направления, Великотърновският университет се класира респективно на 8-мо (последно) и 5-то място. На първо място и по двете направления е Софийският университет „Св. Климент Охридски“ и показателите на двата университета в изследваните направления се различават значително.

Така например, безработицата на завършилите направление „Педагогика“ в СУ е 3,05% при 5,5% при тези, завършили ВТУ (290-то място от общо 354 направления в различните университети). В направление „Педагогика на обучението по ...“ безработицата сред завършилите е 3,44% при 5,2% при тези от ВТУ (273-то място от общо 354 направления в различните университети). Разликата между двата университета по отношение на регионалната значимост⁷ също е почти двойна.

2.3. Пазар на труда

Бързо влошаващата се демографската картина в община Враца се отразява и на броя на населението в трудоспособна възраст. Хората на 15-64 г. в общината намаляват значително по-бързо от средното намаление в страната в периода 2008-2014 г. Наред с това средната възраст на хората в трудоспособна възраст все повече се увеличава. Кризата от 2009 г. взема своя данък от местния пазар на труда като в същото време задълбочава структурните проблеми. Близко 1 000 работни места, които бяха загубени след началото на кризата, все още не са възстановени. В същото време, броят на дългосрочно безработните расте бързо, а на едно свободно място съответстват двама безработни през 2015 г. спрямо един през 2008 г.

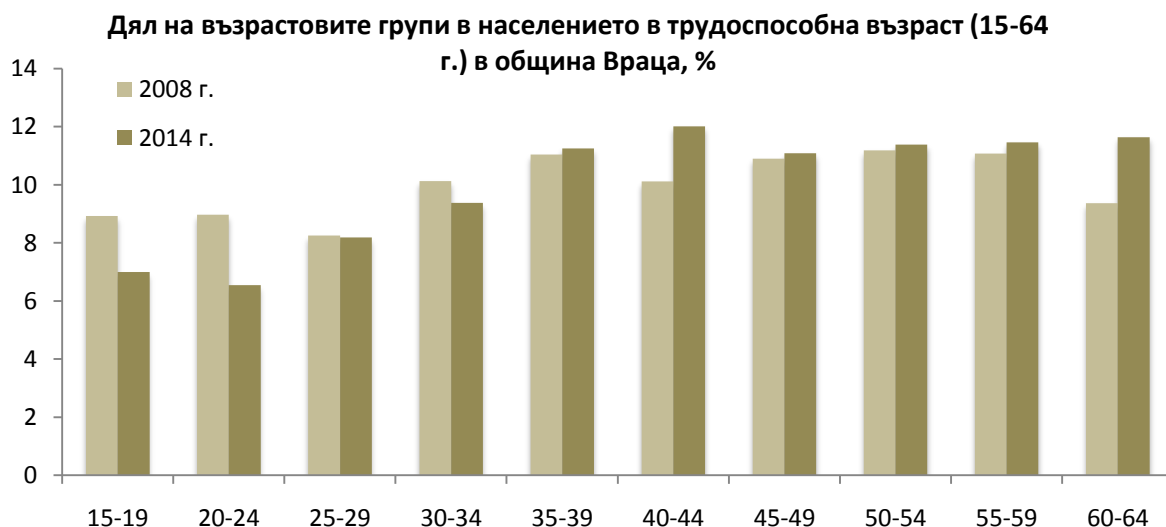
Тенденциите на намаляващи свободни работни места в областта и в общината не позволяват да се прогнозира възстановяване на пазара на труда до нивата на заетост отпреди кризата. Работните заплати в общината също нарастват по-бавно от средния ръст в страната от кризата насам.

Работна сила

Влошаващата се демографска картина и емиграцията към други части на страната предопределя структурата на работната сила в община Враца. Броят на хората в трудоспособна възраст (15-64 г.) намалява до 47 210 през 2014 г. или с 15% спрямо 2008 г. За сравнение, броят на населението в трудоспособна възраст в област Враца намалява със 16%, а този в страната - с 9%. Същевременно средната възраст на работната сила в община Враца се измества все по-нагоре и докато през 2008 г. хората в трудоспособна възраст над 40 г. са с 11% повече от тези под 40 г., през 2014 г. разликата между двете групи достига 36%. През 2014 г. спрямо 2008 г. най-голямо е намалението на дела на хората в групите 15-19 г. и 20-24 г., а най-голямо

⁷ Процент на студентите, планиращи своята професионална реализация в града или в областта, където се намира тяхното висше училище, от всички студенти в професионалното направление в съответното училище. Данните са получени от социологическо проучване сред студенти.

увеличение има в дела на 60-64-годишните от общия брой на хората в трудоспособна възраст.



Източник: НСИ

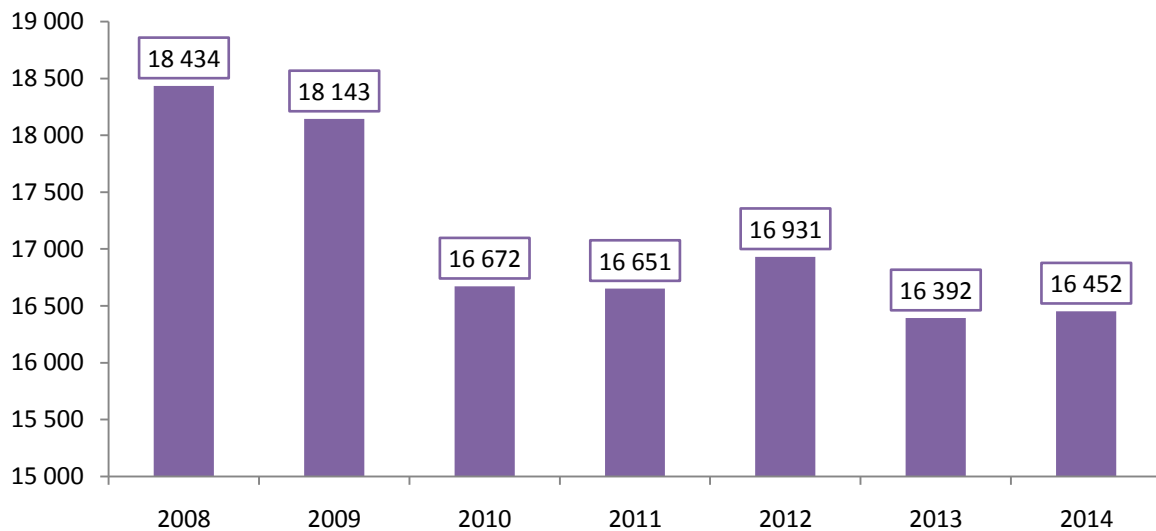
Коефициентът на демографско заместване за общината също е по-неблагоприятен от средния за страната през 2014 г. Той показва, че на всеки 100 души на възраст 60-64 г., които предстои да излязат от трудоспособна възраст през следващите няколко години, съответстват 60 човека на възраст 15-19 г., които биха ги заместили на пазара на труда. За сравнение, в страната на всеки 100 възрастни, излизащи от пазара на труда, отговарят 62-ма младежи, които навлизат в него, а за областта – 65.

Заетост

Заетите в нефинансовите предприятия на община Враца са 16 452 души през 2014 г. - около 49% от заетите в областта и 0,8% от всички заети в страната. Както и в по-голямата част на страната, заетостта в общината пострада сериозно от кризата. Най-голямата загуба на заетост е отчетена през 2010 г., когато близо 1 500 души губят работата си. Въпреки започналото възстановяване на заетостта през 2014 г., броят на заетите все още е с около 2 000 души под пред-кризисните си нива.

Характерен за община Враца е сравнително високият дял на заетите в обществения сектор. И преди кризата той е по-висок (10%) от средния за страната (7%), но в последващите години разликата се увеличава значително. През 2014 г. заетите в обществения сектор в община Враца са 17% при 10% общо в страната. През 2014 г. сред нефинансовите предприятия, които осигуряват най-много работни места в общината, се нареждат и редица държавни дружества – Комплексен онкологичен център-Враца, МБАЛ „Христо Ботев“, ВиК-Враца, Топлофикация-Враца, Тролейбусен транспорт-Враца, Северозападното държавно предприятие. Това показва, че държавата (т.е. държавните и общинските дружества) е ключов работодател в общината, особено след кризата.

Заети в нефинансовите предприятия в община Враца, бр.



Източник: НСИ

Предвид това, че преработващата промишленост и строителството пострадаха най-силно от кризата, не е изненада, че основната загуба на заетост се наблюдава именно в тези два отрасъла. В същото време, в отраслите, които растат убедително в общинската икономика след 2008 г., заетостта също бележи стабилен ръст. Така например, в селското и горското стопанство са открити 746 нови работни места между 2009 и 2014 г., а в транспорта, складирането и пощите – 407 работни места.

Въпреки тежкия удар на кризата от 2009 г., преработващата промишленост остава секторът, който ангажира най-много работна ръка към 2014 г.⁸ – около ¼ от всички заети в община Враца. Другият водещ сектор от гледна точка на заетостта е търговията и ремонтните дейности, в които работят около 23% от всички заети в общината. В здравеопазването и социалната работа са заети около 10%, в транспорта, складирането и пощите – 8%, а в строителството – 7%.

⁸ Трябва да се отбележи, че за добивната промишленост и производството и разпределението на ток, топлинна енергия и газ данните на НСИ за заетите са конфиденциални поради малък брой на наблюдаваните стопански единици. Все пак, общият брой на заетите в тези два отрасъла е едва 189 души или около 1,2% от всички заети в община Враца, което ги нарежда сред секторите с относително най-ниска заетост в общината.

Заети по сектори на общинската икономика, 2014 г.

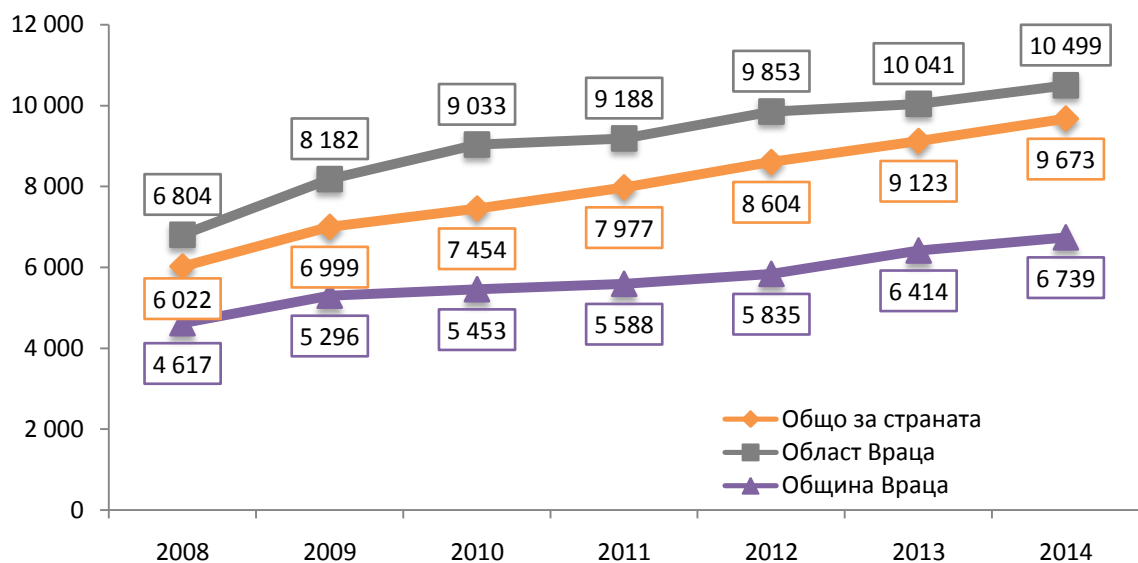


Източник: НСИ, изчисления на ИПИ

Заплати

Средната годишна заплата на наетите в община Враца достига 6 739 лв. през 2014 година. За периода 2009-2014 г. заплатите на наетите в нефинансовите предприятия в община Враца нарастват с 46%. За същия период заплатите в страната нарастват със 61% или с 15 п.п. повече.

Средна годишна заплата на наетите лица по трудово правоотношение в нефинансовите предприятия, левове



Източник: НСИ

Данните за заплатите показват няколко характеристики и тенденции:

- През 2014 г. в сравнение с 2008 г. в община Враца най-голямо е нарастването на заплатите при финансовите и застрахователни дейности (+157%), въпреки че това е икономическата дейност с най-малък ръст на заплатите в страната (+27%). Причината е в ниската база на заплатите в този сектор в община Враца. Въпреки сериозния ръст абсолютната стойност на заплатите в сектора остава с близо 30% по-ниска от тази в страната през 2014 г.
- По абсолютен размер заплатите в община Враца изостават значително в секторите ИКТ и предоставяне на професионални дейности и научни изследвания. Именно това са секторите, които бързо се развиват в страната през последните години, докато в цялата област Враца и в частност в общината все още остават слабо развити.
- Заплатите в държавния сектор в община Враца са с 46% по-високи от тези в частния сектор през 2014 г., а наетите на държавна служба представляват 17% от всички наети в общината. И двата индикатора имат по-ниски стойности общо за страната и по-високи - в областта. Голямата разлика между средните заплати в област Враца и страната се дължат на високото заплащане в АЕЦ Козлодуй. Въпреки че точните данни са засекретени, размерът на заплащането в централата се вижда в средното заплащане в общественния сектор в областта. Заплатите в общественния сектор в област Враца са със 186% по-високи от тези в частния, докато в страната разликата е 34% през 2014 година. Големината на централата също оказва влияние. В област Враца 25% от наетите са в общественния сектор, а в страната – 10%.
- В община Враца секторите с най-високо заплащане не се отличават съществено от средните стойности за страната. Това са секторите на „Финансови и застрахователни дейности” и „Хуманно здравеопазване и социална работа”. Най-ниско платените длъжности пък са в секторите на „Хотелиерството и ресторантьорство” и „Административни и спомагателни дейности”, също подобно да типичното на страната през 2014 г.

Средна годишна заплата на наетите лица по трудово правоотношение в нефинансовите предприятия, 2014 г., лв.	Общо за страната		Област Враца		Община Враца	
	2014	Промяна 2008-2014, %	2014	Промяна 2008-2014, %	2014	Промяна 2008-2014, %
Селско, горско и рибно стопанство	7 942	70,4	7 705	87,8	9 158	109,6
Добивна промишленост	15 869	60,0	9 648	22,9	7 048	-21,5
Преработваща промишленост	8 252	45,7	7 498	56,6	6 613	36,3
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	9 177	41,8	7 024	46,9	7 392	52,8
Строителство	8 732	59,6	11 933	122,3	7 112	41,6
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	8 443	58,5	5 266	58,3	5 514	73,2
Транспорт, складиране и пощи	9 304	53,2	6 119	54,5	5 966	57,6
Хотелиерство и ресторантьорство	5 876	51,4	4 692	78,8	4 093	56,9
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	22 553	54,6	5 895	49,3	5 809	39,2
Финансови и застрахователни дейности	14 831	26,6	10 007	152,9	10 728	157,3
Операции с недвижими имоти	9 368	34,6	6 812	40,3	6 122	32,3
Професионални дейности и научни изследвания	14 847	54,3	6 839	8,3	6 256	27,3
Административни и спомагателни дейности	7 581	74,4	4 701	38,8	4 089	5,4

Образование	8 220	36,9	4 406	59,6	4 414	60,7
Хуманно здравеопазване и социална работа	11 420	55,8	9 897	42,3	10 603	41,1
Култура, спорт и развлечения	9 515	78,0	6 472	108,6	6 295	100,3
Други дейности	4 509	30,7	3 727	31,4	3 732	39,6
ОБЩО	9 673	60,6	10 499	54,3	6 739	46,0

Източник: НСИ

Безработни лица

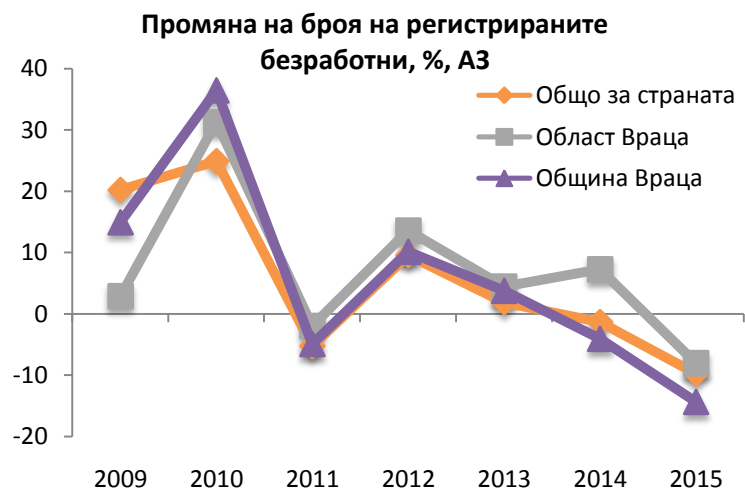
Данните от Агенцията по заетостта показват, че през 2015 г. в община Враца са регистрирани 3 452 безработни. Това е с 40% повече от броят им преди кризата през 2008 г., а ръстът им е съизмерим с този в страната – 42%. По подобие на тенденциите в страната, най-тежка за пазара на труда в общината е 2010 г., когато само за една година малко над 1000 души губят работата си в резултат от настъпилата рецесия и свиването на производството.

През 2015-та година пък се отчита първото по-осезаемо намаление на безработните в общината след кризата - с близо 600 души спрямо 2014 г., но то все още не е достатъчно, за да компенсира сериозната загуба на заетост в предходните години.

През 2015 г. профилът на безработните, регистрирани в бюро по труда в община Враца, показва, че делът на средните с придобита професионална квалификация (ППК) е най-висок – 45% или 1 562 човека. И през 2008 г. те пак са най-голям дял – 38%, но кризата и произтичащите от нея проблеми в строителството и промишлеността увеличават общия им брой и дял. Пикът е през 2011 и 2012 г., когато безработните с професионално средно образование почти достигат 50% от регистрираните безработни. Делът на останалите групи от регистрирани безработни според образованието им не варират значително в периода 2008-2015 година. Средните стойности за страната показват, че групата на безработните с ППК също е най-голяма, но през 2015 г. делът ѝ е 32% - далеч по-малко от дела ѝ в община Враца.

По отношение на квалификацията на регистрираните безработни, специалистите са с най-нисък дял – 27% през 2015 г., т.е. рискът от безработица при групата на специалистите е най-малък. Все пак, на фона на страната, където делът на специалистите сред безработните е 19%, специалистите в община Враца са изправени пред относително по-висок риск от оставане без работа. Тези с работническа професия и без квалификация пък са с почти изравнени дялове от всички безработни, съответно 36% и 37%. Ако се сравнят тези проценти със средните за страната, се оказва, че един човек без квалификация е 1,5 пъти по-вероятно да бъде безработен на национално ниво, отколкото ако е в община Враца.

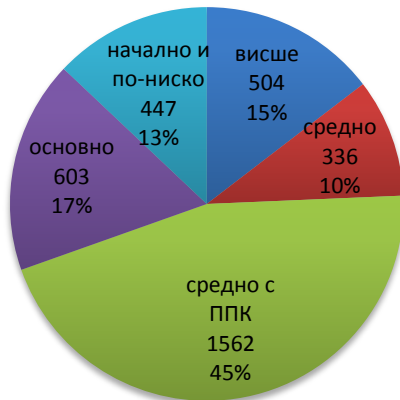
В периода 2009-2015 г. в общината най-много се увеличава групата на безработните с работническа професия. Това не е чудно, предвид удара от кризата върху промишлеността и



строителството и съкращаването на най-много работници именно в тези браншове. През 2008 г. техният дял от регистрираните безработни в общината е 28%, но до 2012 г. се повишава с 10 п.п. до 38%.

Профил на безработните по образование и квалификация в община Враца, 2015 г.

Средногодишен брой на безработните по образование, 2015 г.



Средногодишен брой на безработните по квалификация, 2015 г.



Източник: Агенция по заетостта

Спрямо всички регистрирани безработни в община Враца, младежите до 29 г. са 15,3% през 2015 г., което е сходен дял със средния за страната (15,6%). Ръстът на регистрираните безработни младежи до 29-годишна възраст в общината през 2015 г. спрямо 2008 г. също е близък до този в страната (27% за общината и 24% за страната), а областта отново показва много по-значимо повишаване (55%).

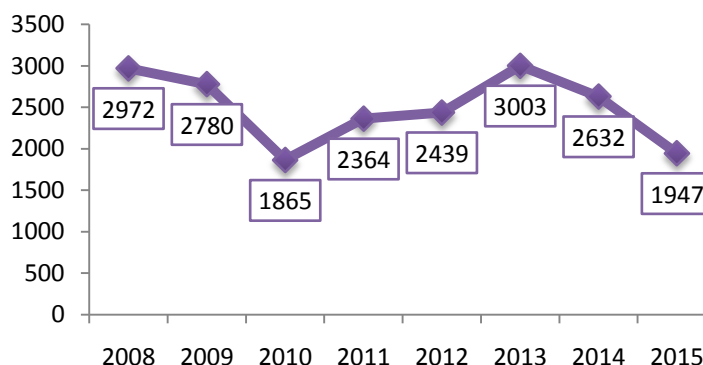
В същото време дългосрочната безработица остава относително по-малък проблем в община Враца в сравнение както спрямо областта, така и спрямо страната. Делът на дългосрочно безработните в общината е около 40% от всички регистрирани безработни спрямо 51% за областта и 44% за страната през 2015 г. Въпреки това, тенденциите след кризата са изключително неблагоприятни, като броят на дългосрочно безработните в общината бързо расте. Ръстът на броя на регистрираните безработни с регистрация повече от една година в общината е значително по-висок от този в страната – 38% през 2015 г. в сравнение с 2008 г. при 26% за страната. Тази неблагоприятна динамика показва задълбочаването на структурните проблеми на пазара на труда в общината в резултат от цикличното влошаване на икономиката след кризата.

Свободни работни места

Заявените свободни работни места в бюро по труда в община Враца намаляват рязко след началото на кризата, но след 2010 г. се наблюдава устойчив ръст. Въпреки това през 2013 г. заявките за работни места отново започват да намаляват и през 2015 г. те са с 1/3 по-малко в сравнение с 2008 г. Основната причина за този спад е намаляването на търсенето на кадри за преработващата промишленост чрез бюро по труда (от 693 места през 2008 г. до 465 места през 2015 г.).

Останалите икономически дейности, за които са обявени най-много свободни работни места през 2015 г., са „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (222 места), „Образование“ (153 места) и „Строителство“ (141 места). Във всяка от тези дейности се наблюдава сериозен спад на свободните работни места от началото на кризата до 2011-2012 г., последван от стабилизиране и ръст, който обаче не е достатъчен за достигането на предкризисните нива.

Заявени свободни работни места в бюрата по труда в община Враца, брой



Източник: Агенция по заетостта

3. Инфраструктура

Два европейски коридора минават през област Враца, което създава транспортни връзки както с ключови български, така и с европейски градове. Проблем е липсата на автомагистрала, която да минава през областта, но гр. Враца е сравнително близо до границата и столицата. Като сериозен проблем остава сравнително ниското качество на пътните настилки в община. От значение за общината и областта са речното пристанище в град Оряхово и железопътната връзка Враца-Мездра, тъй като през гара Мездра се достига столицата и Централна България.

Два европейски коридора⁹ минават през област Враца, което създава транспортни връзки както с ключови български, така и с европейски градове. Проблем е липсата на автомагистрала, която да минава през областта, но гр. Враца е сравнително близо до границата и столицата.

Разстоянието от Враца до София, където е най-голямото летище в страната, е 110 км. Пътят отнема около час и тридесет минути като най-голямата част е по автомагистрала „Хемус“.

Най-близкото пристанище до Враца е в град Оряхово. Основните услуги, които пристанището предоставя, са обработката на генерални и насипни товари, корабно снабдяване и транспорт на пътници. Капацитетът на пристанището е три кораба, един от които е пътнически. На пристанището има и три портални крана, както и открити и закрити складове. Значителна за търговията и бизнеса е връзката между фериботния комплекс в града и Румъния - Оряхово-Бекет, която се използва за транспортиране на пътници и камиони. Капацитетът на ГКПП-Оряхово и терминалът за фериботи е 200 изходящи и 200 входящи тежкотоварни камиона за денонощие.

Други пристанища в близост до Враца са речните пристанища в Лом (91 км) и Видин (127 км). Морските пристанища са сравнително отдалечени. Разстоянията до Варна и Бургас зависят от избора на маршрут и са между 403 и 589 км и 437 и 484 км респективно.

Най-бързият път от Враца до Гърция е през КПП „Кулата“ и е на разстояние 316 км. Аналогично, за Сърбия пътят е през ГКПП „Връшка Чука“ (160 км), за Македония - през ГКПП „Станке

⁹ Коридор № 4: Дрезден/Нюрнберг – Прага – Виена – Братислава – Дьор – Будапеща – Арад – Букурещ – Констанца / Крайова – Видин – Враца – София – Солун / Пловдив – Хасково – Истанбул и

Коридор № 7: р. Рейн – р. Майн – р. Дунав

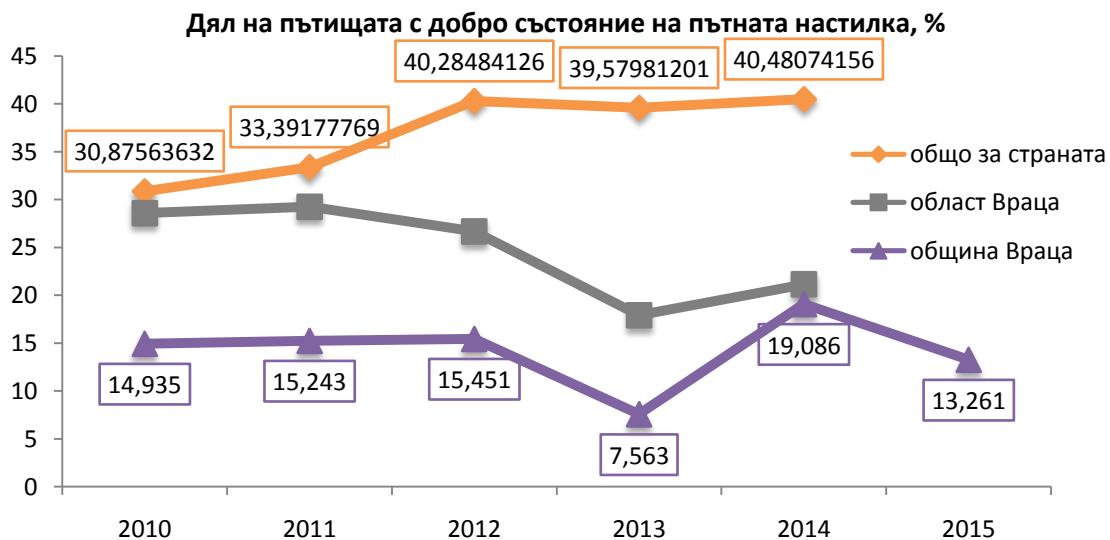
Лисичково“ (248 км), за Турция - през ГКПП „Капитан Андреево“ (392 км), за Румъния - или през фериботния комплекс в Оряхово (74 км), или през моста Видин-Калафат (147 км).

Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в област Враца са сходни със средните стойности за страната, измерени чрез километри спрямо територия. Железопътните линии на територията на община Враца са напълно електрифицирани. От голямо значение за общината е железопътната връзка Враца-Мездра, тъй като през гара Мездра се достига столицата и Централна България.

Между област Враца и средните стойности за страната има близо двойна разлика в дела на автомагистралите и първокласните пътища, които минават през областта. От една страна, това се дължи на липсата на магистрала, която да минава през областта, а от друга – на по-ниската гъстота на основни пътища в областта. През 2014 г. 10,1% от пътищата в област Враца са първокласни и автомагистрала при 18,1% в страната.

Що се отнася до общината, общата дължина на републиканската пътна мрежа (РПМ) на територията ѝ е 143,525 км през 2015 г. или около 22% от РПМ на областта. До изграждането на втората част от обходния път на гр. Враца през 2013 г., дължината на РПМ в общината е 135,7 км. Половината от пътищата в общината са III-ти клас (50% или 72 км), а I-ви и II-ри клас са по ¼ от цялата републиканска мрежа на територията на общината (съответно 35 км и 34 км). Пътните връзки са с дължина малко над 3 км.

Предвид преобладаващите третокласни пътища, не е изненада, че общината се характеризира и с относително ниско качество на пътните настилки. Докато през последните години делът на пътищата с добро състояние на пътната настилка в страната е около 40%, в община Враца той не превишава 20%. През 2014 г. този индикатор бележи скок в общината основно заради пускането в експлоатация на новия обходен път на гр. Враца, финансиран по ОП „Транспорт“, но през 2015 г. отново се влошава. В същото време делът на пътищата с лоша настилка стабилно превишава 50% последните 5 години. Към 2015 г. делът на добрите пътища е около 13% от цялата републиканска мрежа в общината, на тези в средно състояние – 35% и 52% са пътищата с лоша настилка. Причина за бързото влошаване на качеството на пътната настилка може да се търси в ниския дял на рехабилитираните пътища. По данни на АПИ малко над 7% от пътищата от РПМ в общината са рехабилитирани за периода 2008-2015 г.



Източник: АПИ

4. Перспективи за развитие на Община Враца

Промишлеността най-вероятно ще остане структуроопределящ отрасъл на община Враца в дългосрочен план. Секторът има много добри перспективи за развитие, както заради положителните тенденции на национално ниво, така и заради значителните инвестиции в него в рамките на община Враца. Другият отрасъл, който се развива положително през последните години и има потенциал за растеж в средносрочен план, е туризмът. Това се дължи както на увеличаване на капацитета на туристическата база, така и на по-големия интерес от местни и чуждестранни туристи към общината. Транспортът също е отрасъл с добри позиции в общината и силно представяне последните години. Инвестициите, както и добрите традиции в професионалното образование в споменатите направления – промишленост, транспорт и туризъм – също подкрепят перспективите пред бъдещото развитие на тези отрасли.

Промишлеността най-вероятно ще остане структуроопределящ отрасъл на община Враца в дългосрочен план. Секторът има много добри перспективи за развитие, както заради положителните тенденции на национално ниво и силните позиции на външните пазари, така и заради значителните инвестиции в промишлеността на община Враца в последните години. За тези инвестиции може да се съди както от преките чуждестранни инвестиции и разходите за придобиване на ДМА, така и от усвоените европейски средства. Въпреки известен отлив през 2014 г., промишлеността остава отрасълът, привлякъл най-много чужди инвестиции в общината за целия период на прехода – 122 млн. лева към края на 2014 г. Инвестициите в промишлеността понесоха тежък удар от кризата, но все още отрасълът прави вторите най-големи разходи за придобиване на ДМА след търговията, ремонта, транспорта и туризма с 28% от тези разходи за 2014 г. По линия на европейските средства прави впечатление, че сред най-големите бенефициенти на европейски средства доминират именно промишлените предприятия, които са използвали фондовете за технологични модернизации и покупка на оборудване с цел увеличаване на капацитета и конкурентоспособността.

Другият отрасъл, който се развива положително през последните години и има потенциал за растеж в средносрочен план, е туризмът. Това се дължи както на увеличаване на капацитета на туристическата база, така и на по-голям интерес от местни и чуждестранни туристи към туризъм в общината. Леглата в местата за настаняване нарастват от 381 през 2008 г. до 561 през 2014 г. Паралелно с това броят на пренощуващите туристи нараства близо двойно за този период, а реализираните нощувки - дори и повече от два пъти. Прави впечатление, че ръст бележат както българските, така и чуждестранните туристи, макар и местните да преобладават. Чуждестранните туристи са относително стабилен дял от 10-15% от всички пренощуващи лица, но генерират около ¼ от всички приходи от нощувки.

Транспортът също е отрасъл с добри позиции в общината и силно представяне последните години. Това е и един от малкото отрасли в местната икономика, който преминава без щети през кризата и реално не понася негативни ефекти от нея. Произведената продукция и нетните приходи на транспорта, складирането и съобщенията нарастват около 2 пъти през 2014 спрямо 2008 г., а заетите – над 40%. Местното професионално образование продължава да подготвя кадри за този сектор, като „техниците по транспортна техника“ са втората най-голяма група в план приема на професионалните училища. Освен това транспортът, търговията и туризмът са широкият отрасъл, който привлича най-много инвестиции под формата на разходи за придобиване на ДМА последните две години (2013-2014 г.) и са вторият най-атрактивен за ПЧИ отрасъл в общината. Тези инвестиции, заедно с положително развитие на транспорта последните години, предполагат и по-висок потенциал за растеж в средносрочен план.

Не на последно място, **горското и селското стопанство в общината също е сред бързо растящите отрасли последните години.** Произведената продукция, нетните приходи и заетите в този отрасъл се увеличават около 2,5 пъти през 2014 г. спрямо 2008 г., а годишните инвестиции в ДМА нарастват със сходен темп за същия период. Този отрасъл също така се

нарежда на трето място като най-атрактивен за преки чуждестранни инвестиции в общината, което допълнително подхранва неговия потенциал за растеж и в бъдеще.

Добрите традиции в професионалното образование в повечето от споменатите направления – промишленост, транспорт и туризъм – също подкрепят перспективите пред бъдещото развитието на тези отрасли. Като основен негатив трябва да се отчитат демографските тенденции в общината и по-конкретно – високият интензитет на изселване от общината, който поставя сериозно предизвикателство пред работодателите за намирането на подходящ персонал. Цялостно подобрене на бизнес средата, включително и целенасочени усилия от местните власти за привличане на инвестиции, биха могли да ограничат тези процеси и да направят общината привлекателно място за живот и бизнес за младите хора не само от община Враца, но и от съседни общини.

Приложения

Брой отчетени нефинансови предприятия по групи според заетите в тях лица, 2008-2014 г., брой, Източник: НСИ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ОБЩО ЗА СТРАНАТА	323 003	368 229	366 929	366 240	372 036	377 383	383 905
Микро до 9 заети	289 981	335 929	337 147	336 631	342 934	348 372	354 988
Малки от 10 до 49	26 752	26 463	24 368	24 317	23 830	23 768	23 656
Средни от 50 до 249	5 439	5 071	4 662	4 536	4 535	4 497	4 509
Големи 250+	831	766	752	756	737	746	752
ОБЛАСТ ВРАЦА	5 198	5 898	6 120	5 640	5 784	5 806	5 784
Микро до 9 заети	4 690	5 398	5 668	5 193	5 321	5 353	5 341
Малки от 10 до 49	398	402	360	356	370	361	355
Средни от 50 до 249	100	87	82	81	83	84	80
Големи 250+	10	11	10	10	10	8	8
ОБЩИНА ВРАЦА	3 049	3 322	3 342	3 160	3 191	3 195	3 161
Микро до 9 заети	2 741	3 022	3 063	2 884	2 910	2 932	2 904
Малки от 10 до 49	250	247	231	231	235	217	210
Средни от 50 до 249	53	48	43	39	39	41	42
Големи 250+	5	5	5	6	7	5	5

Заети лица по икономически дейности, 2008-2014 г., брой, Източник: НСИ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ОБЩО ЗА СТРАНАТА	2 219 261	2 193 002	2 081 299	2 066 537	2 049 672	2 050 259	2 075 598
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	69 232	73 435	76 958	80 049	82 467	85 011	84 890
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	29 854	26 384	24 788	24 932	24 916	24 498	23 954
C ПРеработваща промишленост	623 652	557 604	521 843	524 268	514 590	514 046	526 548
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	36 122	35 602	34 092	32 918	33 090	32 658	32 425
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	32 330	31 711	33 594	34 155	33 915	33 764	32 335
F СТРОИТЕЛСТВО	255 523	228 355	173 871	153 933	145 020	140 623	142 252
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	491 877	520 808	506 542	494 941	484 073	479 160	481 259
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	157 468	156 751	150 701	151 350	149 441	151 128	152 826
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	122 975	131 180	127 346	131 180	130 797	128 623	127 844
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	60 515	65 209	66 442	68 581	72 433	75 819	78 020
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	34 123	35 630	34 116	34 270	33 939	33 779	33 620
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	79 883	88 047	87 222	87 369	90 322	90 559	93 300
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	82 762	87 265	87 535	89 892	93 343	96 246	99 933
P ОБРАЗОВАНИЕ	6 859	7 780	8 140	8 470	9 128	9 792	9 715
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	93 745	97 823	100 162	100 936	101 753	103 071	104 167
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	19 909	21 934	20 335	20 644	20 902	21 270	21 642

Икономически профил на община Враца

Институт за пазарна икономика

S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	22 432	27 484	27 612	28 649	29 543	30 212	30 868
ОБЛАСТ ВРАЦА	38 416	37 819	35 252	34 467	34 831	34 062	33 450
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	1 682	2 021	2 288	2 351	2 781	2 795	2 772
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	200	107	119	..	144
C ПЕРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	11 319	10 438	8 738	8 493	8 346	7 965	7 684
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	798	773	811	834	..	763	787
F СТРОИТЕЛСТВО	5 148	4 471	3 575	3 090	3 040	3 065	2 915
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	6 959	7 360	7 282	7 023	6 928	6 753	6 762
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	1 334	1 559	1 565	1 691	1 712	1 723	1 775
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	1 367	1 420	1 396	1 604	1 580	1 513	1 448
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	294	344	301	290	299	320	307
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	408	431	359	317	322	336	335
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	514	585	585	563	578	588	565
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	654	485	463	559	775	910	861
P ОБРАЗОВАНИЕ	110	129	134	136	..
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	2 471	2 571	2 615	2 577	2 529	2 560	2 561
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	117	168	143	110	107	123	121
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	299	361	348	305	280	278	272
ОБЩИНА ВРАЦА	18 434	18 143	16 672	16 651	16 931	16 392	16 452
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	474	450	575	855	1 191	1 216	1 220
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	67
C ПЕРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	6 189	5 562	4 550	4 403	4 510	4 084	4 032
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	784	759	779	815	869	751	760
F СТРОИТЕЛСТВО	2 043	1 808	1 387	1 245	1 054	1 097	1 151
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	3 885	4 103	4 018	3 918	3 832	3 671	3 733
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	963	1 206	1 197	1 361	1 351	1 346	1 370
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	858	880	838	847	841	765	745
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	223	256	232	214	224	237	238
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	348	379	302	238	245	249	239
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	356	449	447	422	432	437	434
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	322	188	189	200	213	338	348
P ОБРАЗОВАНИЕ	..	90	97	115	123	126	94
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	1 426	1 453	1 508	1 525	1 537	1 590	1 587
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	90	110	93	89	88	94	92
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	219	267	264	231	218	211	220

Средна годишна заплата на наетите лица по трудово правоотношение в нефинансовите предприятия, 2014 г., левове, Източник: НСИ

	Общо за страната		Област Враца		Община Враца	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
Селско, горско и рибно стопанство	4 662	7 942	4 103	7 705	4 369	9 158
Добивна промишленост	9 916	15 869	7 848	9 648	8 977	7 048
Преработваща промишленост	5 662	8 252	4 788	7 498	4 851	6 613
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	12 756	18 895
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	6 472	9 177	4 782	7 024	4 839	7 392
Строителство	5 470	8 732	5 368	11 933	5 024	7 112
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	5 328	8 443	3 327	5 266	3 183	5 514
Транспорт, складиране и пощи	6 074	9 304	3 961	6 119	3 785	5 966
Хотелиерство и ресторантьорство	3 882	5 876	2 624	4 692	2 609	4 093
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	14 591	22 553	3 948	5 895	4 174	5 809
Финансови и застрахователни дейности	11 715	14 831	3 957	10 007	4 170	10 728
Операции с недвижими имоти	6 960	9 368	4 856	6 812	4 628	6 122
Професионални дейности и научни изследвания	9 623	14 847	6 312	6 839	4 914	6 256
Административни и спомагателни дейности	4 346	7 581	3 387	4 701	3 879	4 089
Образование	6 005	8 220	2 761	4 406	2 747	4 414
Хуманно здравеопазване и социална работа	7 330	11 420	6 953	9 897	7 513	10 603
Култура, спорт и развлечения	5 346	9 515	3 103	6 472	3 143	6 295
Други дейности	3 451	4 509	2 836	3 727	2 674	3 732
Общо	6 022	9 673	6 804	10 499	4 617	6 739
в т.ч.						
обществен сектор	8 797	12 567	15 743	20 420	7 286	9 147
частен сектор	5 803	9 364	4 418	7 138	4 326	6 244

Списък на 20-те най-големи по брой заети отчетени нефинансови предприятия за 2014 г., Източник: НСИ

ОБЛАСТ ВРАЦА	ОБЩИНА ВРАЦА
АЕЦ КОЗЛОДУЙ ЕАД	БКС- ВРАЦА ЕООД
АТОМЕНЕРГОРЕМОНТ ЕАД КОЗЛОДУЙ	ВИК ООД
БКС- ВРАЦА ЕООД	ВРАТИЦА-ВРАЦА АД
ВИК ООД	ЗММ ВРАЦА АД
ВРАТИЦА-ВРАЦА АД	ИНТЕРТРАНС ООД
ДА РОЯЛ СЕКЮРИТИ ЕООД	КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР-ВРАЦА ЕООД
ЕНЕМОНА АД	ЛАЛОВ И ВАЧЕВ ЕООД
ЕНЕРГОРЕМОНТ - КОЗЛОДУЙ ЕООД	МБАЛ ХРИСТО БОТЕВ АД
КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР-ВРАЦА ЕООД	Н.КОЦЕВ ЕООД

КОСАНЯ ЕАД	ПЪТСТРОЙИНЖЕНЕРИНГ АД
МБАЛ БЯЛА СЛАТИНА ЕООД	Р.Б.О. ЕООД
МБАЛ СВ. ИВАН РИЛСКИ ЕООД	СД ДИГАНТ - ДИМИТРОВ И ГРИГОРОВ
МБАЛ ХРИСТО БОТЕВ АД	СЕВЕРОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ ДП
МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ- МЕЗДРА ЕООД	СПЪТНИК -96 ЕООД
ПАРТИ ФУУД ДЗЗД	ТАШЕВ ТРАНС ЕООД
СЕВЕРОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ ДП	ТОПЛОФИКАЦИЯ-ВРАЦА ЕАД
СЕЛЕБРА ЕООД	ТРОЛЕЙБУСЕН ТРАНСПОРТ - ВРАЦА ЕООД
ТАШЕВ ТРАНС ЕООД	ХОЛСИМ БЪЛГАРИЯ АД
ХОЛСИМ БЪЛГАРИЯ АД	ЦЕНТРОМЕТ АД
ЧИМБИДИУМ ЕООД	ЧИМБИДИУМ ЕООД

Реализация на завършилите средно образование ученици по видове училища, 2008-2015 г., %, Източник: РИО Враца

Вид на училището	Завършили през	Продължили образованието си във висше учебно заведение	Работещи	Реализирали се по придобита професионална квалификация	Безработни и неактивни
Професионални гимназии	2008	48,00%	14,82%	31,69%	5,50%
	2009	42,93%	14,67%	31,71%	10,69%
	2010	41,29%	14,75%	32,99%	10,98%
	2011	37,12%	14,81%	39,88%	8,20%
	2012	38,39%	17,09%	39,14%	5,38%
	2013	37,48%	16,69%	35,57%	10,26%
	2014	43,75%	16,28%	30,00%	9,98%
	2015	39,54%	21,60%	33,37%	5,50%
Профилirани гимназии	2008	95,00%	4,00%	0,50%	0,50%
	2009	95,50%	3,50%	0,50%	0,50%
	2010	94,00%	4,50%	1,00%	0,50%
	2011	96,50%	3,00%	0,50%	0,00%
	2012	95,50%	3,00%	1,00%	0,50%
	2013	94,50%	4,00%	1,50%	0,00%
	2014	96,50%	3,00%	0,50%	0,00%
	2015	97,50%	2,00%	0,50%	0,00%
СОУ	2008	72,00%	22,50%	0,00%	5,50%
	2009	68,50%	22,50%	0,00%	9,00%
	2010	75,00%	15,00%	0,00%	10,00%
	2011	72,50%	22,50%	0,00%	5,00%
	2012	77,50%	20,00%	0,00%	2,50%
	2013	73,67%	24,00%	0,00%	2,33%
	2014	75,00%	23,33%	0,00%	1,67%
	2015	78,00%	18,67%	0,00%	3,33%

Заявени свободни работни места в бюрата по труда в община Враца по икономически дейности, 2008-2015 г., брой, Източник: АЗ

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Селско, горско и рибно стопанство	31	49	38	17	16	19	29	15
Добивна промишленост	1	4	0	0	0	0	0	0
Преработваща промишленост	693	516	430	452	323	457	449	465
Производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива	1	5	1	10	9	19	3	13
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0	0	0	9	34	25	38	30
Строителство	153	173	78	76	151	174	140	141
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	237	219	146	142	212	204	265	222
Транспорт, складиране и пощи	48	37	31	53	55	39	64	39
Хотелиерство и ресторантьорство	60	129	37	43	27	54	52	79
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0	0	0	0	0	0	3	2
Финансови и застрахователни дейности	7	27	2	4	0	11	75	22
Операции с недвижими имоти	76	49	49	79	55	58	71	56
Професионални дейности и научни изследвания	0	0	12	8	7	33	9	23
Административни и спомагателни дейности	0	0	106	105	109	73	93	89
Държавно управление	16	58	12	39	30	29	22	11
Образование	249	230	128	109	95	102	135	153
Хуманно здравеопазване и социална работа	61	34	20	34	34	29	21	12
Култура, спорт и развлечения	0	0	10	44	15	11	4	12
Други дейности и услуги	41	32	25	16	29	40	23	17
Неуточнен отрасъл	0	0	42	110	50	37	34	30
ОБЩО	2 972	2 780	1 865	2 364	2 439	3 003	2 632	1 947